

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10,
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz kitéve . . . 8 frt
Fél évre . . . . . 4 »
Negyedévre . . . . . 2 »
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A misszionáriusok Irta: Gerő Ödön. — Eppur si muove. Irta: Dr. Steinherz Jakab. — Egy falusi pap üdvözlése. Irta: Kohn Mihály. — A francia Badeni. Irta: Dr. Soltész Adolf. — Jedaja Hapenini héber verseiből. Fordította: Dr. Klein Mór. — Előkészítő osztály. — Hírek. — Pályázatok. — Hirdetések.

A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. Irta: Szabolcsi Miksa. — A kiegyenlítés (Ifj. Ábrányi Kornél könyvéből.) — »Kirkenprádé.« Irta: Hazai Hugó. — A vak áldása. (Landau verse.) Fordította: Dr. Feleki Sándor.

Naptár:

Vasárnap (1898. június 19.) 5658 Szivan hó 29-ike.
Hétfő 30-ika. Rós-chódés első napja. Kedd Tamuz hó 1-je.
Rós-chódés második napja. Szerda 2-ika. Csütörtök 3-ika.
Péntek 4-ike. Szombat 5-ike. (Hetiszidra: Kórach (Mózes IV. könyve 16., 17. és 18. fejezetei.) Haftora: »Vajómer S'muél el-hoom l'chu v'nélchu ha-Gilgal . . .« (Sámuel I. könyve 11. fejezete 14. versétől a 12. fejezet 22. verséig.)

A misszionáriusok.

A tartalom becsületet ad minden czégérnek. A hires németalföldi »koldusok« büszkén fogadták a csufnevet, el is vállalták s ezzel a czégérel mentek küzdeni a szabadságért. A sansculotteok nevét a história átadta minden időknek s az angol nagy pártok neveit is guny alkotta. Hát mit akar az a csufolkodó jajveszékelés, a mely a hamis orthodoxia táborából hangzik, a mikor misszionáriusoknak gunyolja a zsidó közalap embereit, a miért magyar iskolát alapítanak boldogtalan Máramarosországban? Kit akar elijeszteni, mit akar meggátolni? Azok az iskolaalapítók nem remélték a segítségét, hiszen épen ellene, a hamis és hamisító orthodoxia ellen szállt harciba, a mikor magyarságot és világosságot terjesztett.

Azok, a kik minden szót, a mely a szájuk ügyébe jut, a formájából kiforgatnak, a kiknek még a szent nyelv se elég szent, hogy ne korrumpálják, ki fogják forgatni az értelméből ezt a mi beszédünket is, azért tehát ismételjük és hangsúlyozzuk, hogy a hamis orthodoxia ellen küzdenek azok a zsidó magyarok, a kiket a misszionárius névvel agyon akart ütni a feketeség üzleti vállalkozása. Nekünk az igazi orthodoxia nem ellenségünk, hanem a testvérünk. Még az utunk is egy, csak a járásunk módja más. És egyek vagyunk vele azért is, mert mindkettőnknek közös ellensége az a sötét tábor, a mely a balítéletet és elfogultságot, a babonát és

vakságot dogmákká avatta. Csakhogy mi látjuk az ellenséget és nekitámadunk, de ő Jákob hangjától nem látja Ézsau kezeit. Pedig ezeknek a kezeknek mesterkedése az ő kertjét pusztítja. A miénket nem, mert mi őrt állunk és ráütünk arra a kézre.

Hát igenis, misszionáriusok vagyunk, a mikor a hamis orthodoxia hatalmát megingatjuk. A mikor a bűbáj körét széttépjük s fölszabadítjuk a lekötöttjeit. A kik ránk akartak ijeszteni a misszionárius névvel, csak a maguk ijedtségét hirdették. Elfogadjuk a nevet, s vele megyünk a küzdelembe a magyar hazafiság és a zsidó érzület nevében. És utunk nyomán világosság fog támadni, a melyben a hamis értékek lelepleződnek. Egy kis új értékmegállapításra van szükségük a fogalmaknak. Azt az elmaradt, elbutított, elvadtított kárpátalji zsidóságot meg kell szabadítani a hamis fogalmaktól. Dehogy az orthodoxia ellen támad a közalap iskolaalapítása, sőt inkább az ő táborát fogja gyarapítani az a nép, a melynek szeméről leoperáljuk a hályogot. Az igaz orthodoxia, a felekezetünk ó-konzervatív része urrá lehet ott, a hol ma csak a hamisítók szekere után kullog. Azok a magyar zsidó népiskolák erősségei lesznek a hitnek a balhit ellen, Isten hitének emberek mesterkedései ellen.

Hát igenis, misszionáriusok vagyunk, téritők, akár csak azok a vad népek között járó prédikátorok, csakhogy a mi tanításunk a magyarság és a hazafiság. És a szabadságra akarjuk tanítani a feketeség jobbágyait. A lélekemanczipáció

missziósai vagyunk. Fölszabadítjuk a bitorlók zsarnoksága alól, hogy istené lehessen az, a mi az istenséget keresi, de keresés közben belebukott a hamis orthodoxia csapdájába.

Hivjuk a testvért, hogy jöjjön velünk együtt és a testvér meghallja szavunkat. Nem is lehet másképp, az irástudás népének, ha pártokra osztott, ott kell egyesülnie, a hol iskolát alapítanak. A kik porladva, enyészve sem akarnak egy földben pihenni a félreértett testvérrel, ime, egy utra térnek vele, a mikor az iskola szó üti meg fülüket. És egy munkára egyesülnek vele akkor, a mikor a magyar hazafiságnak kell bástyát építeni. Mert bár ezer balhagyomány és millió elfogultság diktálják a szokásaikat és formálják a hithűségük védelmező stratégiáját: a balhagyományon s az elfogultságokon urkép uralkodik a magyar hazafiság. Rituáléban, szokásokban ugy elkülönözhetünk, hogy gyűlösséggé lehet az, a mi csak eltérés; de egy munkára vállalkozunk, a mikor ennek a munkának a magyar haza energiáját kell öregbitenie. Mert lelke mélyén él, minden zsidó vallásu embernek itt e hazában az a tudat, hogy a zsidóságnak magyarságot kell jelentenie, akár a szabadság verőfénye süt rá, akár a sorscsapás háborog fölötte. Hát igaz, van olyan, a kinek még csak a szive magyar, de az életén még eluralkodnak az idegenség szokásai. Nem védjük, csak magyarázzuk őket. De a zsidóságnak egész kulturmunkája azon van, hogy izig-vérig mindenestül magyarrá legyen az, a mi e honban zsidó. Nos igen, misszionáriusok vagyunk az elhagyott mármaros-ung-beregi világban s el fogjuk téríteni a zsidó lelket a fogalmak és érzületek meghamisítótól. Misszionáriusok vagyunk, a magyarságnak missziósai. A kik gnyoltok e névvel, idegenek is vagytok, ellenségek is. Mi pedig föl fogjuk szabadítani a testvért az idegen ellenség raburalma alól. Hogy Istené lehessen az, a mi az Istené s a hazának jusson az, a mi a hazáé: a zsidó magyarok szive, élete és vére.

A zsidó közalap csak viselje el a *misszió* czimet, de teljesítse mindig a *czimmel járó* kötelességet. S a mi kulturintézményünk van: szövetkezzék a misszióval. S a ki testvérünk van, gyűlölködő vagy szerető: ott legyen a sorban, a mikor a magyar kulturáért helyt kell állanunk. Annak az új egyesületnek pedig, a mely a zsidó-magyar kulturmunkában élő, ösztökélő lelkiismeret akar lenni, a zsidó-magyar közmívelődési egyesületnek mindenfelé hallgatóznia és okumálnia kell, hogy meghallja és meglássa, hol kell kiállania az ellenség ellen küzdelemre, a testvér mellé alkotó munkára.

Gerő Ödön.

Eppur si muove!

A zsidóság mégis mozog! Igy fog fölkiáltani minden jobb érzésű zsidó, a ki tudomást szerez ezen becses lapok útján ama örvendetes hírekről, a melyek tárgya nem pusztá remény, tervezgetés többé, hanem élő valóság, friss akció, bátor alkotás.

Elértük tehát azt a boldog időt, a midőn többé nem pusztán panaszkodunk és sóhajtozunk az észlelt hiányok fölött, hanem cselekszünk és életképességünknek, felekezeti érettségünknek csalhatatlan jeleit adjuk magunk felől.

Legtöbb ideje volt már annak, hogy a magyar zsidóság meggyőződjék, miszerint azokban, kik hivatva vannak vagyunk és intelligenciájuknál fogva, hogy vezessenek és kezdeményezzenek, meg van a szilárd akarat és ügybuzgóság a felekezeti élet fölvirágoztatására és a létező sebek gyógyítására. Két nagy vállalkozás vonja különösen magára figyelmünket. Mind a kettő tisztán társadalmi uton jött létre és mutatja, mire képes a zsidóság szervezet nélkül is, minő kiható nagy czélokot érlelhet még a hazaszeretet, egyesítve a vallási buzgósággal.

Az egyik a közalap-bizottság f. hó 8-án hozott határozata, mely szerint — mint e becses lapok e heti számában olvasom — már a jövő tanév kezdetén az első iskolák fognak megnyitni az éjszakkéleti megyékben lakó elmaradott hitrokonaink közt. A bölcs tapintatosság, a melylyel a bizottság nagy misszióját végrehajtani szándékszik, valamint a hatóságok készséges támogatása minden kétséget a siker iránt eloszlatnak, bármily nagyoknak látszassanak is az akadályok, melyek a nemes szándéknak útjában állanak.

De míg az említett vidékeken a fölállítandó zsidó iskolák csak kulturális szempontból nagyfontosságúak, addig a zsidó iskolák általában felekezeti tekintetben ép annyira azok és azért különös gond volna fordítandó olyan kisebb és szegényebb községekre, a minők hazánkban igen nagy számban vannak, a melyek a maguk erejéből iskolát föntartani nem képesek. Fölötte örvendetes, hogy a kormány a jövő évi költségvetésben a felekezetünknek szánt eddigi 5000 forintot megkétszerezte; de szükséges volna, hogy a községkerületi képviselők a területeiken szűk viszonyok közt fönnálló iskolákat különös figyelemmel kísérenék, állapotukról személyes meggyőződést szereznenek és ehhez képest a nekik nyújtandó segély iránt az országos irodánál intézkednének.

Szerény nézetünk szerint a közalap-bizottság az ilyen kis községekre is kiterjeszhetné, legalább idővel, gondjait, mely üdvös czél folytán sokkal többen is járulnának az alap öregbitéséhez, habár szerény évi összegekkel is, és legyen szabad itt azon szerény észrevételt is kockáztatni, hogy az általános érdeklődés fölkelésének bizonyára nem sikertelen módja volna, ha a bizott-

ság évenként kimutatást közölne mindazon községekkel, melyek bármilyen alakban az alaphoz hozzájárulnak.

A másik nagy horderejű vállalkozás az »Országos magyar zsidó kultúregylet«, a melyről dr. Silberstein számolt be egy remek cikkben e lapoknak ugyancsak e heti számában. Vele egy hosszabb idő óta vajudó eszme közeledik a megvalósulás stádiumához és hozzá igen messzemenő reményeket fűzünk.

»Papjaink mást prédikáljanak! Térjenek vissza az isteni ihlethez és tanítsák az ősrégi magasztos zsidó életfölfogást!« Így kiált föl a jeles filozófus, a kitűnő író — és tegyük hozzá: a lelkes zsidó, kinek a zsidó vallás és történet iránt, mint — fájdalom — keveseknek finom érzéke és érzése van.

Mi rabbik szívesen fogadjuk tőle működésünk szigorú kritikáját, már csak azért is, mivel az nála a legjobb intenczióból fakad. Nagyon jól esik nekünk a szózat, mely bizonyos konzervativizmust jelent, visszakisér a régi mélységhez a külsőségektől, melyeket elég sokáig bálványoznak községeink és velük egymást, akarva nem akarva, a papok is.

Hogy lesz-e sikere és mennyi a magyar zsidó kultúregyletnek a mi sivár állapotaink közt, azt legalább remélni tartozunk.

És még egyet. Arról értesültünk ugyancsak e lap új számából, hogy a pesti hitközség négy tanfolyamot tart fenn a héber oktatásra az elemi iskolai tanulók számára és ezek nemcsak a szegények, de a gazdagabbak gyermekei által látogatva vannak. E lapok tisztelt szerkesztőjével mi is mondjuk: »Itt van a minta.«

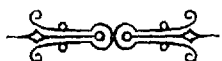
Valóban semmi nehézségbe nem ütközik, hogy középiskolai tanulóink az előirt két órán kívül még külön két órában héber oktatásban részesüljenek. Csekély költséggel és egy kevés zsidó buzgósággal vidéki községeink követhetik a pesti nagyközség által nyújtott dícséretes példát. Veszprémben különben csak e napokban sikerült dr. Pillitz Benő személyes fáradozásának s köztitizületének egy ilyen héber tanfolyamot létesíteni és a pesti minta után remélhetőleg más községekben is fakadnak majd, a kik a rabbikat ebbeli törekvésükben támogatni fogják. (Pécsett és Győrött is van. Szerk.)

Ilyen vigasztaló jelenségek közt türelemmel várjuk a szervezetet, a melynek késését méltán a legszélesebb körökben sajnálkozással észlelik.

A magyar zsidóság, mely mostanában oly sok biztató életjelt ad magáról, le fogja küzdeni az akadályokat, melyek szervezetének útjában vannak és ki fogja vívni azon polcot, mely őt a felekezetek sorában megilleti, de melyet mindeddig rendezetlensége folytán elfoglalni nem tudott.

Székesfehérvár, június 15-én.

Dr. Steinherz Jakab,
főrabbi.

Egy falusi pap üdvözlése.

Gyönyörrel töltött el az »Egyenlőség« 22. számában dr. Silberstein Adolfnak, a kiváló philosophusnak »Az országos magyar zsidó kultúregylet«-ről irt cikke. Nem árvult el Izrael, vannak még lelkes fiai, kik »nemcsak szépen szónokolnak, hanem szépen tesznek is« valamit elhanyagolt vallásunk szent ügyéért, kik megalkotják az országos magyar zsidó kultúregyletet, hogy melegágya legyen az eddig oly kevésbé istápoltt, sőt keservesen, egészen nélkülözött zsidó egyleti szellemnek és belévonják ezen egylet tevékenységi körébe a leglelkesebb, legbuzgóbb és leghivatottabb segédmunkásokat az Ur szőlőjében: a nőt, a hitvest, az anyát, hogy Mózes vallásának szellemében nevelje gyermekeit, *biztosítsa Izrael jövőjét*. Nem féltem én felekezetemet a vallási elzűlléstől, ha leányai nem égnék az idegenért, hanem hallgatnak az édes anya hivatató szavára: »Oh, jertek ölembe, szép gyermekeim: áldásra emelten várnak kezeim.« »Én szültelek, álltam bölcsőtök előtt, említem adának új életerőt« és fölkarolják szent ügyét. Nem is lesz többé szükségünk zsidó női képezdére! Egy a zsidó kultúregylet érdekében buzgólkodó, vallásosságot hirdető és terjesztő nő többet fog lendíteni a zsidóság ügyén, mint száz fizetett s vallás nélkül szükölködő háziasszony szeszélyeitől függő nevelőnő. Ha mégis állítunk zsidó nevelőnőket és bonne-okat képző intézetet (jövő zenéje, mely csak akkor nem végződik dissonanciában, ha a zsidó kultúregylet hivatása magaslatán áll), teszszük csak azért, hogy — miként Visontai mondotta — jó, de szegény zsidó házakból származó leányoknak biztosítsuk a megélhetés módját, no meg azért is, hogy megbízható, hű segédei legyenek a kultúregyesület buzgó nőtagjainak, levegyék vállaikról a tehernek egy részét.

Ha a létesítendő orsz. magyar zsidó egyletnek nem volna más hivatása, mint az, hogy fennen lobogtassa zászlaját, melyen ott fénylik a jelszó: »A ki nem akar választalakat, az keressen új hátgerinczeket«, akkor is imádkoznám (mit is tehet szegény kisvárosi pap egyebet) létrejöttéért és sikeres áldásdus működéséért; de én sokat, majdnem mindent reményelek azon kultúregylettől, melynek élén oly férfiak állanak, kiknek fölvilágosodottságát és valódi liberalizmusát nem vonhatja kételybe még — a falusi zsidó sem. Hadd mondják meg ezek a falusi korifeusoknak: »Ki kell ásnunk hitünket egy pár század-év sirjából. Ujra meg kell fontolnunk, mit mondtak Mózes és a Talmud szellemi bajnokai. Halljuk újra Maimonidest«. Nekik csak nem fogja a falusi komprimált fölvilágosodottság azt imputálni, hogy azért beszélnek így, mert fizetik érte. Ezen, kötelességüket vallásukkal és felekezetekkel szemben minden kételyen fölül *önérdek nélkül* teljesítő férfiak és nők képesek feltartóztatni bennünket azon a lejtőn, melyen oly sebesen gurulunk lefelé, hogy azok, kik nem ismerik Izrael történetét, — nem tudják, hogy a zsidóság vallás dolgában már rosszabban állt, mint ezidő szerint és mégis viszatért az örök élet kútforrásához, a szent iráshoz; — azt mondják: még csak

rövid idő és nem lesz többé zsidóság és nem ismerik meg többé helyét. Hadd lássák ezen bölcsék, kiknek bölcsesége csak addig terjed, a meddig testi szemök lát, hogy valóban fenkölt gondolkozásu, általánosan elismert liberalizmusu férfiak emelnek korlátot, nehogy a fölvilágosodást és liberalizmust csak mint jelszót ismerők egy szerencsés (helyesebben: szerencsétlen) salto mortaleval átugorjanak az általuk megjósolt, tökéletesen vallástalan jövőbe, mely — erős az én hitem — nem fog bekövetkezni *soha*.

Kötelességek is a nagyoknak és előkelőknek ezen korlátot emelni, mert — nem szemrehányásképen, hanem csak a helyzet illusztrálására mondom — sok van az ő rovásukon. A tömeg *hallotta* tőlük hangoztatni a liberalizmust és tultett rajtuk annak hangoztatásában, anélkül, hogy fogalma lett volna annak lényegéről, *látta*, hogy keveset törődnek a vallásparancsolatok szem előtt tartásával és tultett rajtuk, tabula razát csinált vallásával. *Ok* adták, bár nem szándékosan, a nép szájába a jelszót: »Mások is úgy tesznek, Budapesten is úgy van.« Ezen jelszó üres voltát *nekik* kell bebizonyítani, mert ezen érveléssel pap alig bír megküzdeni; az ellen mit »mások is úgy tesznek,« nincs apellata olyanokkal szemben, kik nem érvelnek, hanem csak, helyes vagy helytelen, az nekik mindegy, példára hivatkoznak. Hadd alakuljon meg csak a zsidó kulturegyet, hadd hirdessen *hamisítatlan* zsidó szellemet, vissza nem riadva attól sem, hogy a fővárosi ferdeségeket ostromolja, saját tévedését bevallja és birunk nem csak az *olvasó* közönséggel, hanem avval is, mely csak példa után indul. Ha azok, kiket a falusi és kisvárosi zsidóság szívesen követ, példa gyanánt *komolyan* elhatározzák, hogy: »Ébreszszük föl a *valódi* zsidóságot,« akkor a zsidó papság, a sikerre való kilátás által is buzdítva, fokozott lelkesedéssel és ügybuzgalommal fogja teljesíteni kötelességét és a zsidóság szellemének nyert ügye lesz.

Uraim és hölgyeim! Üdvözlöm önöket mint kezdeményezőket! Bárha osztoszkozhatnám munkájukban, érdemökben és mennyei jutalmukban.

Monor, 1898. június 14-ikén.

Kohn Mihály,
kertületi rabbi.

A francia Badeni.

A hasonlat nem tökéletes; szó sincs róla, hogy *Méline* ur mindenben hasonlatos volna Ausztria volt miniszterelnökéhez. Először is az a szerencsétlen polyák végképen megbolondult, minekutána Ausztriát paralizisba juttatta. Franciaországnak immár néhai miniszterelnöke pedig egyelőre csak Franciaországot kergette bele egy vészes űrületbe, a melyben egész Európa ámuló szeme előtt rángatózik. A hasonlat azonban egyébként is hiányos; de hiszen *Méline* urról azt sem lehetne mondani, hogy tökéletesen hasonlít egy francia államférfihoz és mégis két álló esztendeig volt miniszterelnöke a francia köztársaságnak. Nem lehet hát sértő reá nézve ez a sánta hasonlat, mikor hiszen francia és köztársasági mivolta

is olyan erősen sántit és államférfiúi érték dolgában is a sánta valutát képviselte.

Ámde egyben föltétlenül hasonlít egymáshoz a két bukott nagyság: mikor távoztak a hatalom polczáról, mindaketten a legszomorubb züllésben hagyták hátra hazájuk közállapotait. Ausztria alkotmányos korszakának kezdete óta sohasem volt olyan közel egységes államiságának összeomlásához, mint *Badeni* alatt és *Badeni* után. És *Méline* is olyan állapotban hagyja az ország kormányzatát utódjára, a melyben sohasem volt még a harmadik köztársaság. És még egyben: a reakció teljes diadala Ausztriában *Badeni*, Franciaországban *Méline* nevével lesz összeforrvá.

Franciaország és a *reakció*: minő képtelenség ez a két fogalom együtt! Ekkora képtelenségre már ne is keressünk hasonlatot. A lelkiismeret szabadságának klasszikus földje, mint a diadalmas reakció terrénuma; az a föld, a hol vérben született meg a polgári jogok egyenlősége; az a föld, a hol a *citoyen* fogalma imponáló erővel magaslott ki, letiporva a monarkiát és uralma alá hajtva az egyházat, arisztokráciát és katonaságot: az a föld szákmánya lett a militarizmussal szövetkezett monarkista és klerikális reakciónak. Minő brutális képtelenség, minő elszomorító valóság! És mindez *Méline* által történt és *Méline*éért. Legalább ő azt hitte, a boldogtalan, hogy mindaz, a mit cselekszik és a mit cselekedni enged, azért van, hogy az ő kormányzatát éltesse, fenntartsa és erősítse. De a valóságban úgy volt, hogy ő neki kellett lennie a reakcióért. Szükség volt egy *Méline*-re, hogy hatalomra jussanak azok az elemek, a melyek a köztársaság romlására törnek közvetve, vagy közvetlenül, de valamennyien egyképen veszedelmei Franciaországnak.

Szolgáltassunk igazságot a bukott férfinak. Nem megteremtője volt ő a reakciónak, csak eszköze; nem oka volt a betegségnek, hanem szimptomája; Franciaország legújabb történetének legsötétebb epokáját nem ő csinálta, hanem ez csinálta őt. A francia közszellemnek gyászos megháborodása bekövetkezett volna *Méline* nélkül is, de az ő kétesztendő uralmát el sem lehet képzelni e végzetes felfordulás nélkül. És midőn így megállapítjuk az igazságos és helyes diagnózist, vizsgáljuk meg körülményesen mindazokat a jelenségeket, a melyek Franciaország mostani szégyenletes dekadenciájának elementumai.

Ime, ott látjuk a fórumon a közélet irányításának vezető faktoraiként a monarkista reakciót, a klerikalizmust, a militarizmust. És valamennyien együtt, vállvetve teremtették meg a társadalom undok betegségét, a melytől eddig a francia nemzet jóformán immunis volt: az *antiszemizmust*.

Nem nagy ideje annak, hogy Franciaországban antiszemizmusról komolyan beszélni is képtelenség volt. Sehol a világon olyan tökéletesen el nem tűntek a felekezeti választófalak, mint Franciaországban. Az a csekélyszámu zsidóság, a melynek hazája a köztársaság, teljesen be van olvadva a francia nemzetbe, a zsidóhittű francia polgárban csak a bolondnak

jutott eszébe idegent látni. Pár év előtt csak holmi *Drummont*-féle homályos exisztenciák kísérleteztek azzal, hogy beoltsák a liberális, demokratikus francia társadalom vérébe is az antiszemitizmus nyavalyájának baczellusait, de az egészséges szervezet kidobta magából a kórnak csirmagvait. Nagy, talán végzetes betegségeknek kellett elkövetkezniök, hogy megteremték a társadalmi organizmusban a diszpozíciót arra, hogy befogadja és megfogantassa a beléjutott kóroanyagot, a mely most már elhatalmasodva, a saját szülőökainak szövetségesévé lett a rombolás folyamatában.

És immár ott van a francia társadalom szervezeteiben is az antiszemitizmus kórságának tipikus képződménye. Látjuk tehát, hogy ott is úgy képződött, mint másutt: a közélet egyéb betegségeinek méhében fogamzott és fejlődött ki.

Keletkezésének és kifejlődésének instrumentuma *Méline* ur kormányzati rendszere volt. Most, hogy ez a rendszer megbukott, vagy legalább a bukott miniszterelnök személyével együtt megbukottnak látszik, korai volna az az optimista reménykedés, hogy a rendszer járuléka is hamarosan eltűnnek a föld színéről. Csak annyi bizonyos, hogy továbbterjedésükben zökkenés történt egy pillanatra s ezt a pillanatot esetleg a gyógyulás procezzsusa követheti. Mindenesetre alkalmas azonban ez a nyugópont a szemlélődésre. És szemlélődésünknek kétségtelen eredménye egy újabb bizonyítéka annak az igazságnak, hogy az antiszemitizmus mindenütt a világon egyforma természetű; mindenütt, Franciaországban ép úgy, mint másutt, járulékos betegség, járuléka a társadalom egyéb bajainak; kitöréseknek nyomán és ezekkel együtt megszűnik. Ha a francia nemzet életszerveiben van még elegendő eleven erő arra, hogy legyűrje a köztársaság létét fenyegető veszedelmeket: ennek az eleven erőnek diadalmos restaurációjával önmagától elpusztul a francia antiszemitizmus.

Az antiszemitizmus uralma Franciaországban egyelőre *Méline* nevével van együvé tapadva. Hogy ezután mi lesz, az csak későbbben válik el. *Méline*, legalább egyelőre, — volt. Ha az a föntartó és regeneráló eleven erő taszította őt le a hatalom és dicsőség magaslatáról — és ez talán már holnap, talán ma, de lehet, hogy csak nagyobb idő múlva fog elválni, — akkor a francia antiszemitizmus is — volt.

S. A.

Jesua Ben-Szira könyve.

A határtalan tisztelet és a páratlan gondosság, melyet a szent iratok megőrzésére fordítottak, roppant mód megnehezített minden irodalmi mű érvényre jutását, lett legyen bár az a vallásos elmélkedés terméke vagy szolgált volna vallásos eszméknek. Ezt mutatják az apokryphák, azaz a szent iratok gyűjteményébe föl nem vett könyvek. Eredetileg héberül voltak írva, de később háttérbe szorultak, eredeti szövegük elveszett és csak a görög fordításban maradtak reánk. Az egyház, mely a görög bibliát ismerte el mértékadónak, az apokryphákat

is megtartotta a szentírásban, a zsinagóga teljesen elfordult tőlük.

Csak Jesua Ben Szira műve került ki a feledés örvényét. Példabeszédei eredetiben is elterjedtek volt, a mint ezt Jeromos egyházatya állítja és a mint ezt a jeruzsálemi és babyoni talmud, a toszefita, a régibb midrásiratok idézeteiből látjuk. A munka tiszteletben is részesült, sőt a negyedik századig a salamoni iratokhoz sorozták. Babyoni amorák, Rab, R. Chanina. Rabba b. Mara, Jochanan, nem egyszer hivatkoznak Szira mondásaira. Abaji (Szanhedrin 100 b.) R. Jószeffel szemben oltalomba veszi. A szentírási verseknél szokásos formulával idézik, a mi eléggé mutatja, mily nagy tekintélynek örvendtek e példabeszédek. Későbbi századokban is hivatkoztak Ben-Szira művére. Igy Saadja gaon (892—942) a héber mű két alakját ismeri, az egyik Salamon példabeszédeire, a másik Kohélethez volt hasonló. A bibliai könyvekhez hasonlóan hangjelekkel és magánhangzókkal volt ellátva, hogy tanulatlan emberek is olvashassák. Ekkor azonban nyoma vész a héber szövegnek és csak most jutunk ismét, szerencsés véletlen által, a már elvesztettnek hitt kincs birtokába.

Mult esztendőben két angol hölgy, Mrs Lewes és Gibson, keleti utjokból visszatérve, több kéziratföredék között egy elrongyolódott, összetépett papirlapot hozott magával, melynek régi héber írása, a betük alakja, egy nem bibliai szövegnek versekre való fölosztása, a maszórai jelek fölkelte a tudós nők kíváncsiságát. Hazájukba visszatérve, megmutatták azt a lapot Schechter Salamonnak, a cambridgei egyetem híres talmudtanárának, a kinek éles szeme nyomban fölismerte abban Jesua b. Szira művének egy föredékét (a 39. fejtől a 40. fejtől, 7. verséig). Alig közölte azonban Schechter ezen nagyfontosságú fölfedezését, Neubauer A., az oxfordi Bodlejana tudós könyvtárosa, egy sokkal nagyobb töredékek állott elő, melyet régi iratok és kéziratföredékek társaságában, Sayce M., jónévű assyriológus, Kairóból hozott magával. Egy másik oxfordi tudós, Conley A. E. segítségével, a ki szamaritán kutatásai révén lett ismeretes, ki is adta a viharverte kézirat folytatását a 49. fejtől a 1a. verséig. Igenis-folytatását, mert az újabb kiadott kilencz lap közvetlen folytatását képezi Mrs Lewes papirlapjának. Mind a két töredék egy kéziratból való. Hogy szakadtak el egymástól, azt nem tudjuk, mint mondják, nem tisztességes uton került ki a kairói genizából. A kairói geniza az Ezra zsinagógája mellett levő négyszögű épület, a melyben évszázadok óta fölhalmozódtak azok a héber töredékek, kéziratrongyok, melyeket az Isten neve miatt a zsidó kegyelet mentett meg a végenyészettől. A lomtárba csak fölülről lehet lebecsátkozni, de így is életveszélyes marad minden kísérlet az egészségtelen levegőben. Jakob Saphir Halévi, az ismert utazó, is ott járt, két napig kutatott a rongyok között, végre a mikor egy egész kéziratot nem talált, abbahagyta a keresést. (Lásd művét Eben Saphir I. 21 és a kairói genizával behatóbban foglalkozó Kaufmann D. tanulmányos cikkét a Sirah héber folyóirat 2. füzetében.) A töredék korát illetőleg Schechter és Neubauer azt állítják, hogy nem régibb a XI. századnál. Papirkézirattal van dolgunk, a mi nem sokat bizonyít. Ezért a kilenczedik századból is származhatik.

Hazáját is meg akarták állapítani és pedig a kézirat első és ötödik lapján talált perzsa széljegyzetekből azt következtették, hogy egy perzsa zsidó tulajdonát képezte. Minthogy azonban e széljegyzetek később is kerülhettek a kéziratba, ezért nem bizonyítanak semmit. A most talált héber szöveg nyelvezete hasonló a bibliáé-

hoz, görög szavak nincsenek benne, de igen sok az új héber és aram fordulat, szóképzés. A szerző, a mint magát a munka végén megnevezi, Jesua b. Szira jeruzsálemi pap, hellén műveltségű ember volt, a ki a törvényt, a prófétákat és a többi szent iratokat ismerte és művének bizonyos archaistikus színezetet akart adni, a mi azonban nem sikerült. A héber költészetet jellemző gondolati rythmus, a párhuzamosság uralkodik e műben is, mely a Salamon példabeszédei mintájára ketté tört sorokban ugynevezett stychosokban van írva.

Természetes, a héber szöveg irodalmi becsére első sorban fontos annak kiderítése, vajjon ez a szöveg az eredeti műből való-e, a mint ez a szerző kezéből kikerült. Tudvalevő dolog, hogy mi a Ben-Szira könyvét csak fordításban ismertük eddig és pedig görög, latin és szir fordításban. A görög fordítást a szerző unokája, a fiatalabb Ben-Szira, a ki Ptolomäus Physkon idejében 133-ban Kr. e. jött Egyiptomba, végezte. Megismerkedve az alexandriai görög műveltséggel, indítatva érezte magát, hogy őse munkáját azokkal a körökkel megismertesse, a melyek héberül nem értettek. A görög fordítást époly kevéssé, mint a héber eredetit nem védte meg a zsinagóga és így a szöveghez újabb hozzátételek járultak, melyekkel együtt elterjedt. Innen származnak az eltérések az egyes fordítások között. De a 11. századbeli kéziratban ismeretes héber szöveg is másoló kezén fordult meg, a munka megírásától (körülbelül 260 évvel a második templom elpusztulása előtt) tizenhárom évszázad választja el, így tehát érthető, hogy határozottan Jesua Ben-Szira művének nem mondhatjuk. Mert lehetséges az az eset is, hogy a héber szöveg a görögből vagy szirből való visszafordítás vagy ezen fordítások héber utánzása. Oly eshetőségek, melyek nincsenek kizárva, annál is inkább, mert, mint halljuk, Schechter a kairói geniza számos kéziratföredéke között az eddig ismeres 10 lapon kívül újabb részleteket is talált, melyeknek rendezésével és kiadásával most foglalkozik. Ez azonban nem csökkenti a felfedezett héber szöveg nagy becsét, mert ennek és a fordításoknak segítségével a Ben-Szira könyvének helyesebb magyarázata, illetőleg eredeti héber szövegének helyreállítása eszközölhető.

Újabb időben több tanulmány jelent meg Jesua Ben Sziráról, melyek az újabban talált héber szöveget is belevonják kutatásuk körébe. Ezek között kiválik Halévy József, a hirneves párisi orientalista műve, mely különösen irodalmi és történelmi szempontból több érdekes eredményhez jut. Így pl., hogy a görög fordító előt fektet héber eredeti több helyen eltér a most talált héber szövegtől, ugyszintén hogy a fordító az eredeti szöveget nem úgy értette, a hogy kellett volna. Ebből következnek, hogy a könyv szerkesztése és fordítása közötti időközt sokkal nagyobbak kell fölvennünk. A szerző a fordítónak nem nagyatyja, hanem őse, vagyis az említett *παπποσφομ* (nagyatyám) tágabb értelemben veendő.

Az a főpap, kinek működését a szerző annyira dicsőíti, nem II. Simeon, hanem a kb. 290 évvel a rendes időszámítás előtt működött I. Simeon, az igazságos (Simeón haczadik) a nagy zsinagóga utolsó tagja. Ezek az adatok a kanon és a héber nyelv történetére rendkívüli fontosságuk, a mennyiben a bibliai könyvek fiatal koráról való nézeteket alaposan megczáfolják. Megemlítendő Bacher Vilmosnak a »The Jewish Quarterly Review«-ban közzétett értekezése, melynek különösen a szöveg megállapítására értékes megjegyzéseit felhasználja Smend R. göttingai tudós; ugyszintén Lévy Israel munkája és az ezzel foglalkozó dolgozat, melyet Blau Lajos a »Revue d. E. j.«-ben és változatlanul a »M. Zs. Sz.«-évi első számában ismertetett.

Mig a hivatottak kis csapatja, a tudósok ernyedetlen buzgalommal fáradoznak, hogy ismét megszólaltassák a maga nyelvén Jesua Ben-Szirát, a mult időknek e hí tanuját — a nagyközönség is tisztelettel, szeretettel fogadja a törekvéseket. Hisz nekünk lépésről-lépésre kell küzdenünk, hogy újlag megszerezzük jogos örökségünket, melyet az idők folyamában elvesztettünk, meg nem becsültünk. Hisz a mi közönyünk nem az ősök szent buzgalma, mely csak a szentírás megőrzésére szoritkozott, a mi közönyünk nem a fény árnya, hanem a fénytelen sötétség.

Wallasz Gyula dr., rabbi.

Intés.*

— Jedaja ha-Penini után. —

Figyelj, népem,	Ez tanácsom:
Édes vérem,	— Jónak látom —
Szavamra:	Hogy kerüld:
Gyilkos anya	Háza tája
Utad állja	Bűn tanyája
Károdra	Iszonyt költ.

Felé se nézz!
Külömben kész
A veszted,
Meg se említsd
Tova taszítsd
Mellőled.

* A világgal szemben. L. az előbbi fejezetet.

Az idő.

Nincs nyugalmam,	Bárha kincset
Nincs bizalmam	Ad. örömet
Időhöz	Nem okoz.
Íngó támasz	Kigyó lesben
Két kő támaszt	Rejlük kincsben
A köhöz	Ugy mardos! —
Körben mozog,	Bármily kedves,
Sürög-forog-	Csábos, édes
Szüntelen,	Modora
Vágya, kéje,	El nem téveszt,
Vad szeszélye	Nem is készlet
Érthetlen.	Hálóra
Minden percében,	Csak csodálva,
Nappal éjben	Némán állva
Változik.	Észlelem:
Emelkedve,	Minden évszak
Lesülyedve	Jelzője csak
Csak vedlik.	Félelem!
Miket emel!	Lépést tartva,
Kik-t kegyel!	Terhét hordva
Csak nézem!	Haladok,
Undor tölt el,	Mig fogy erőm,
Harag fog el,	Gyengül velöm
Megvetem!	Meghalok.

Rövid idő
Muló, tűnő
Életem
Ezer a baj,
Atok és jaj
Végzetem.

Dr. Klein Mór,
nagybecskereki főrabbi.

H i r e k.

— Előkészítő osztály a rabbiképző intézeten.

Többször panaszkodtunk, hogy szemináriumunkban a növendékek száma évről-évre csökken, aminek oka nem az, hogy nem jelentkeznének fölvételre, hanem az, hogy a jelentkezők nagyobb fele nem állja meg a fölvételi vizsgákat vagy a héber, vagy a gymnazialis tárgyakban, úgy, hogy a tanári kar akárhány-zor fájó szívvel sokat ígérő, jeles tanulókat kénytelen visszautasítani, pusztán csak azért, mert az illetőknek nem volt alkalmuk, hogy az előirt kvalifikációt a fölvételre megszerezzék.

Kár volt ez már azért is, mert a szemináriumba való belépés ép azoknak az elemeknek nehezített meg, kik leginkább odavalók, t. i. a jesibák tanulóinak. Csak néhány év óta pl. *több mint száz* jelentkezett bachurt kellett visszautasítani a tanári karnak, mert a megkívánt vizsgát le nem teheték. Hogy milyen kár ez nemcsak az illetőkre, de a felekezetre, a magyarságra és a tudományra nézve is, azt csak az képes megítélni, ki tudja, hogy a sok bachurban mily kiváló tehetségek szunnyadoznak, melyek a sakterben, előimádkozóban, szatócsban és korcsmárosban természetesen elvesznek, de a melyek rendes iskolázás mellett nem egyszer bámulatba ejtették az országot. Nem kell említenünk csak Löw Lipótot mieink közül és Ballagi Mórt a protestansok nagyjai közül.

Ezen a bajon segíteni készül a zsidó főiskola még pedig azért, hogy *előkészítő osztályt csatol gymnaziumi osztályaihoz*. Ebben a tanfolyamban a tanulók azokra a tárgyra készülhetnek, melyekből fölvételi vizsgát letenni nem képesek; a bachurok latinra, matematikára, magyar nyelvtanra, magyar történetre, földrajzra stb.; mások meg bibliára, héber nyelvtanra, talmudra, zsidók történetére stb. Ebben az osztályban szemináriumi tanárok fognak tanítani és abban a helyzetben lesznek ennél fogva, hogy már a fölvétel előtt is megtudják, kik valók a szemináriumba és kik nem.

Sok szülő és sok fiatal ember fogja áldani ezt az új intézményt. Javára fog válni különösen a jesiba tanulóinak, kik egy esztendő alatt megerőltetés nélkül sajátíthatják el a fölvételi vizsgákra szükséges ösmereket, de sok más jámbor diáknak is, ki szemináriumra vágyódik, de hiányozik hozzá a zsidó tudása.

Az előkészítő osztály, igaz, még csak memorandumban van meg, melyet a szemináriumi tanári kar a kormánytól kinevezett vezérő-bizottságának f. hó 20-ikán tartandó gyűlése elé terjesztett, de mert ösmernjük a intencziókat, melyek ezt a kiváló testületet vezérik, nem csak hisszük, de meg is vagyunk győződve, hogy az előkészítő osztályt jövőheti számunkban már tényként fogjuk üdvözölhetni.

A tanári kar az előkészítő osztály föllállítását már a jövő tanévre kéri.

Sz. M.

— **Érdekes tervvel** foglalkoznak az itteni hitközség oktatásügyének vezéremberei. Arról van ugyanis szó, hogy a 3 év óta főnálló polgári iskolát a hitközség *algymnáziummá* alakítaná át. Nagy nehézségek nem állanak ennek útjában, minthogy a hozzá való épület megvan, és megvan a berendezés is, melyet csak kibővíteni kellene, amire, szintugy a tanárok nagyobb fizetésére, a hitközség igénybe vehetné a Taub Salamon-féle alapítványt. Az eszmét lelkesedéssel karolták föl s nincs kizárva, hogy a pesti hitközség gymnáziuma még előbb fog életbe lépni mint a Freystädter-féle iskola, melynek föllállításához csak 3 év múlva lehet hozzájárni. Annyi bizonyos, hogy gymnáziumba, de különösen algymnáziumra hasonlíthatlanul nagyobb szükségünk van, mint polgári iskolára, melybe nem épen a legjobb tanulók kerülnek. Meg volna oldva ezzel még egy másik kérdés is: a szemináriumi gymnázium kérdése. Csak pár sorral feljebb adunk hírt róla, hogy a szeminárium alsó tanfolyamához egy előkészítő osztályt csatolnak. Ez az osztály összekötné a hitközség algymnáziumát a szemináriumi főgymnáziummal, melynek az a hibája, hogy a levegőben függ, mert nincs intézet, mely számára tanulókat képezne. Nem a rabbik képzése lebeg szemük előtt, mert hisz a zsidó algymnáziumból átléphetnek majd a tanulók más gymnáziumokba is, de igenis fontosnak tartjuk, hogy azok is kik a rabbipályára nem lépnek — s különösen ezekre fektetünk súlyt, mint ezt már többször kifejtettük — olyan középiskolában végezhesék tanulmányaikat, a hol zsidó ösmerekekre is fektetnek súlyt és a hol a zsidó tanulót Izraelhez való tartozás érzéséből ki nem vetkőztetik.

— **A IX. izr. községkerület**, mely Zala- és Somogy-megye zsidó községeit foglalja magában, f. hó 9-ikén a nagykanizsai hitközség tanácsstermében tartotta meg ez évi közgyűlését, a melyet megelőzőleg előjárósági ülés is volt. A közgyűlésen gelsei *Guttmann* Vilmos kir. tanácsos ker. elnökön kívül jelen voltak: *Neumann* Ede dr., *Rapoch* Gyula és *Rothschild* Samu nagykanizsai, *Bakonyi* Ferencz dr., *Herzog* Manó dr., *Kunfi* Adolf és *Schwarz* Samu dr. kaposvári; *Schwarz* Jakab, *Wollák* Rezső dr. csáktornyai; *Hoffmann* Soma dr. keszthelyi; *Krausz* Béla kapolcsi; *Fischer* Gyula dr. és *Singer* Bernát dr. tapolezai; *Lőb* Ignác és *Winkler* Sándor dr. csabrendeki; *Epstein* Vilmos sümegi; *Korein* Lipót pacsai; *Deutsch* Izidor karosi; *Böhm* Ignác nagy-bajomi; *Münz* Simon és *Mayer* Ignác dr. marczalii; *Weisz* Samu és *Junker* Gusztáv dr. csurgói; *Hirsch* Adolf és *Meller* Dávid nagyatádi, továbbá *Keiner* Adolf szigetvári képviselők. Az ülés megnyitása és a megjelentek üdvözlése után *Neumann* Ede dr. fölolvasta a terjedelmesebb évi jelentést, a melyben számot ad mindazokról az eredményekről, a melyek az egész magyar zsidóságnak valóságos és felekezeti életében előfordultak, megemlékezett hazánk ezredéves és a népszabadság télszázados ünnepeiről, melyeket templomainkban, iskoláinkban ünnepeltünk, ismertette a felekezeti élet minden terén kifejtett működést s a kerület kulturális és különösen tanügyi tevékenységét. Beható és szép évi jelentését a következőképpen fejezte be: »Felekezeti ügyeink végleges rendezése, a zsidó autonómia létesítése és oly szervezet megteremtése, melyen belül a felekezet érdekeinek szolgálatára

hivatott összes tényezők érvényre jutnak és sikeres munkában bizonyíthatjuk be a felekezethez való hű ragaszkodásunkat sokáig nem késhetnek; reméljük, mire kerületünk képviselőihez a maihoz hasonló alkalommal ismét találkozunk, már el lesznek háritva azon akadályok, a melyek az egyetemes gyűlés egybehívását és az autonómikus szervezet megalkotását gátolják. A magyar zsidóság köztudatában a kérdés megért, isten segítségével meg is fogjuk oldani, a nehézségektől nem szabad visszariadnunk. — A képviselő a jelentést örvedetes tudomásul vette, Neumann Ede dr. nek elismerést szavazott és egyhangulag elhatározta, hogy a jelentést egész terjedelmében a közgyűlés jegyzőkönyvében megőrökíti. Ezek után a képviselőt újból megalakult és az előbbi tisztikart közfelfüggetléssel ismét megválasztotta és pedig a gelsei *Guttman* Vilmost elnöknek, *Irmler* Gusztávot elnöknek, *Neumann* Ede dr. t. főjegyzőnek és *Rothschild* Samut pénztárnoknak; bírósági elnökül *Bakonyi* Ferenczet, alelnökül *Meller* Dávidot; iskolalátogatókul: *Büchler* Sándor dr., *Herzog* Manó dr., *Lövy* Ferencz dr., *Neumann* Ede dr., *Schwarz* Jakab, *Schwarz* Samu és *Singer* Bernát dr. választottak meg. Az *iskolaegyesület* alapszabály-tervezetének kinyomatása és a kerületi képviselőkkel való közlése elhatározottat, az iskolalátogatásról szóló jelentés tudomásul vétetett. A költségvetés megállapítása és több a községkerület beléphetésére vonatkozó kérdés élénk eszmecserében történt tárgyalása után a képviselő az országos egyetemes gyűlés egybehívásának és az autonómikus szervezet megalakulásának sürgettségét kimondja és erről a többi községkerületet és az országos irodát értesíti. A következő kerületi közgyűlés helyeül Nagy-Atád jelöltetett ki. A közgyűlés bezárta előtt felolvasták *Somogyi* Henrik kerületi titkárnak levelét, a melyben arra kéri a képviselőt, hogy őt hajlott korára való tekintettel, az irodai teendők végzése alól mentse föl. A képviselő elismerést szavazott *Somogyinak* 30 évi buzgó működéséért és *Barta* Lajos hitközségi titkár bízta meg a kerületi iroda titkári teendőivel. — Este a kaszinó dísztermében gelsei *Guttman* Vilmos kir. tanácsos, elnök nagy bankettet adott a kerületi képviselők tiszteletére, melyre n.-kanizsai izr. hitközség egész előljárósága is meghívott, s megjelent. Az estélyen igen kedélyes hangulat uralkodott és sok jeles szép tosztot mondtak.

— **Főispáni beiktatás.** F. hó 13-án Veszprém-ben, Veszprémmegye főispánjának, *Fenyvessy* Ferencznek beiktatását tartották meg nagy ünnepek között. Ez alkalommal a zsidó felekezet is tisztelgett a főispán előtt. A főispán a felekezetek sorrendjében fogadta a zsidó hitközség küldöttségét, melynek vezetője dr. *Klein* Arnold, veszprémi főrabbi volt, a ki a következő gyönyörű beszédet intézte a főispánhoz:

Méltóságos Főispán ur!

A veszprémi izr. hitközség küldöttségében járulunk Méltóságod elé, hogy úgy a magunk, valamint küldőink lelkesült örömeinek, hódoló tiszteletének és szívbéli üdvözléseinek tolmácsai legyünk Veszprém vármegye mai diadalmán.

Mert diadalmának jegyezzük föl annak az időnek hajnalodását, a melytől kezdve Méltóságod bölcs vezetésének és kormányzásának csillagjegyében áll ez a mi szűkebb hazánk. És könnyű a mi feladásunk, a midőn főispáni széke elvételkor, nem is Méltóságodat, hanem első sorban önmagunkat, mint e vármegye fiait, üdvözljük igazi bensőséggel. Nem kell röpke szóvirágot gyűjtőnk, hogy azokból fájunk a hódolatnak gyorsan hervadó koszoruját Méltóságod feje köré — babért babérra fűzött köréje egy, a honszerelm oltára előtt

áldozásra szentelt, eredményekben gazdag élet, a siker örökzöldjével behintett, befutott pálya, a melynek országvilág előtt ismeretes tanúságából mi boldog jövődőt olvasunk minmagunknak is. Ha áll a közmondás általában, hogy az embert kedvelt társasága, baráti köre jellemzi legjobban, úgy kiváló férfiak megbecsülésére leginkább lehetnek irányadók azok az eszmék, azok az érzések és gondolatok, a melyek ihlett szellemi társaságban aczélósodott meg aranytiszta jellemük, kristályba forrottak elveik, salaktalanává váltak gondolataik. Hazafias érzéseinknek magas fölbuzdulásával vonzódunk mi, magyar zsidók edes hazánk iránt jeles férfiai felé. Mert a mi lelkünk számára csak egy delej van, a melyet megérintünk mintegy ösztönszerűen, ez a delej: a világosság. Mert mi már Mózes prófétánk ideje óta hozzá vagyunk ahhoz szokva, hogy előttünk felhő és tűzoszlop járjon a mi egyenes utainkon. Felhőoszlopunk a félreértés és a szenvedés, tűzoszlopunk a jobbak, a nemesek lelkének felénk áradó világossága. Méltóságod szívéből számtalan érben fut ki a világosság eszméinek fényforrása. Méltóságod multjából ezer sugárban ragyog felénk a világosság hitének győzedelme. Honszerelmeben vezérünk, irodalomban jelesünk, a nemzeti művészet szeretetében példaadónk Méltóságod. Erős, az igazságot hirdető szónak fegyverével az ország színe előtt, tollával homálytoslató, gondolkodásában a jogegyenlőség világosságát érvényrejuttató — ilyennek ismerjük mi Méltóságodat. A hol ennyi a fény, a hol ilyen halomban áll a babér — ott ujjong a világosság legősibb hirdetője: a hit, ott nem késik apái áldószavát szívében elhozni a mi felekezetünk. Fogadással valljuk Méltóságodnak, hogy a mi minden lélekdobbanásunk e szép hazáé, hogy e hon fölvirágoztatására, vármegyénk üdvére, polgári erényeink fölserkentésére, a felekezeti békés együttműködésre irányzott nemes törekvéseiben mindenkor hűséges, hálás fegyvernői akarunk lenni és dicsőséges utjan rettenhetetlenül akarjuk követni. Lélekből kivanjuk, hogy a nagy Isten adjon Méltóságodnak hosszú, boldog életet, az idők haladtával mindinkább ujló, megifjodó tetterőt, hogy ennek a mai diadalmnak sejtelmes ígéreteit valóra váltsa a mi jó sorsunk a haza üdvére, mindnyájunk boldogságára. Az Ur isten éltesse sokáig! Éljen!

Fenyvessy főispán rendkívül melegen emlékezett meg a magyar zsidóság törhetetlen honszerelméről, nagy erényeiről és a nemzeti kulturában való kiválóságáról. Kora ifjúságától — úgy mond — tanulta becsülni és szeretni a magyar zsidóság hazafias törekvéseit. A felekezeti békés együttműködésre való törekvést írja fel zászlaja egyik jelszavának. Ezzel a fogadtatás véget ért.

— **A galicziai zsidózavargások** olyan fokot értek el, hogy fölajdul ellenük az egész osztrák közvélemény, természetesen a legszélsőbb, a legsötétebb antiszemita párt kivételével, a melynek Vergani, Schneider és eféle kalibérü emberek a becsületbeli és morálbeli ideáljai. Hosszas hallgatás után végre a héten a lengyel klub is megszólalt, a mely eddig szónéklül nézte el az egyre fokozódó ingerültséget, a mit szószerkéről és sajtó útján támasztottak a galicziai zsidóság ellen. Elvégre a lengyel képviselők klubjára nézve sem lehet közömbös, ha választóikra, a mint Schneider a szó szoros értelmében kívánta, fejdíjat (Schussgeld) tűznek ki a galicziai parasztok és rendszeres hadjáratot folytatnak legyilkolásukra és kirabolásukra. A kormány erélyes közbelépését kívánják immár a lengyel képviselők, azét a kormányét, a melynek szelleme a zsidókérdésben évtizedek óta változatlan és a mely állandó alkalmazottainak lanyhaságán engedte átsepegni a pusztító mérget. Hibá-

sak a galicziai helyi hatóságok is, a melyek Sehneidert, a mikor pár évvel ezelőtt bujtogatás czéljából és lap-alapítás végett Galicziában járt, lengyel diszruhába öltözött szolgálva kísértették, hogy mutogassák, ime, ez az a bizonyos Schneider, a ki meg fog titeket váltani a zsidók nyomorgatásától. A zsidók állítólagos népnem-erítő tevékenységére való állandó utalás azonban csak villámháritó, a mint az köztudomású és csak az első lépés, a mit a rossz politikusok nem szoktak észrevenni — előre. Később, a mikor az első lépés gyümölcse már megérett és véres koponyák képében lehullott eme humanus század külső küszöbére, a mikor puszkagolyók és szuronyok tettek igazságot, elkövetkezék a másodvirágzás és a gyilkolásra, rablásra kitanított tömeg vak szenvedélyében nem igen mutat már hajlandóságot arra, hogy felekezetek szerint osztályozza a vagyont, a jómódot, a melyre spekulálni, a melyet munka nélkül megszerezni szóban, írásban tanították. Akkor már nem a zsidóra, hanem a *vagyonra* áhítozik az éhes tömeg, a melyet éhessé tenni azzal is segítettek, hogy rendes munkájától elvonták és kenyérkereset helyett gazdasági filozófiához szoktatták. Ide, eme másodvirágzás elé jutottak a galicziaiak. Nem zsidókérdésről van immár szó, hanem a mélyen tisztelt bujtogató vagy azt elnéző urak a saját bőrüket kezdik félteni. A gonosz szellemek a sok keltegetésre kiszabadultak s azokat bajos most a maguk helyére visszaparancsolni. Megtöltik tehát a fogházakat és börtönöket, golyóval pusztítják az adófizetőket és szuronyokkal jelölik meg a törvényes rend sánczait. Az elszomorító dologban van egy kis tanulság és ezt kihüvelyezni nem nehéz. A Schneider és Vergani vad szerepét nálunk is váltig csinálja a néppárt. Nem a képviselőházban. Mert nálunk a képviselőházban — és ezt tisztelettel kell említenünk — nem él még a néppárt sem az agitációnak azokkal a vad és durva eszközeivel, minőket egykét, más országban a kevésbé antiszemita párt is megenged magának. De a házon kívül, de sajtójában a néppárt nagyon sokat tanult a Vergani csoportjától. A megbotozott Lepsényi páter lapjából csak e héten olvasott föl néhány szemelvényt az igazságügyi miniszter a képviselőházban. Olyan hangok ezek, a minőknek a galicziai állapotok — biztosan bekövetkező eredménye. Vigyázva-vigyázzon azért a néppárt, vigyázzon a kormány, hogy ne csináljon Magyarországból Galicziát. Inkább előre kell becsukni egy pár lelketlen bujtogatót, mint később százakat állítani a golyó elé és ezrekkel tölteni meg a fogházakat, börtönöket és fegyházakat. Elvégre a néppárti mágnásoknak is van félténivalójuk s ha a tömeg megehül, nem fogja náluk a circumcisiót keresni.

— A balassagyarmati izr. hitközség minapi képviselőtestületi ülésén bemutatták az 1897. évi számadásokat s megállapították a f. évi költségvetést. A múlt év bevételei 33683 frt 21 kr-ra rugtak, a kiadások pedig 33094 frt 34 krt tettek ki. A bevételi és kiadási végösszegek azért ilyen nagyok, mert 20000 frt törlesztéses kölcsönt vettek föl. A bevételek között a gabella 5852 frt 48 krral szerepel. A kultus és rabbi adó csak 2846 frt 48 kr. A kiadások között a legnagyobb tétel a rabbina-tus, tisztviselők és szolgaszemélyzet fizetése 5633 frt 75 kr., továbbá az iskolai segély 1746 frt 64 kr. Érdekes, hogy a hitközség 300 frt *államsegélyt* kapott. A folyó évi szükségleteket 13100 frt 87 krral állapították meg. Ebből iskolára 1560 frtot irányoztak elő. A fedezet között a gabella 6000 frttal és a kultusadó 2712 frttal szerepel. A képviselőtestület a zárószámadásokat helyesnek találta, a fölmentvényt megadta és a pénzkezelőknek valamint Löwinger hitk. jegyzőnek jegyzőkönyvi elismerést szavazott.

— Az új honpolgár. Bégavári *Back* Bernát Szegeden a minap tette le a honpolgári esküt a polgármester kezébe. Ez alkalomból az új honpolgár 500 frtot adott át a polgármesternek, hogy osztaná ki a város szegényei között. Más új honpolgárokról, a kiket ha ujak is, a klerikális lapok nem szoktak ilyeneknek — csufolni, nem igen láttunk hasonló szép dolgot följegyezve.

— Sirkőállítás. *Lederer* Jezsaiásnak f. hó 9-ikén Kunfelegyházán sirkövet állítottak. A megboldogult a 60-as évektől kezdve halála napjáig elnöke volt hitközségének, a melynek alapjait is ő vetette meg. 1848 előtt Kunfelegyházán zsidók állandóan nem lakhattak s *Lederer* Jezsaiás volt az első zsidó, a ki itt letelepedett, majd megalkotta a községet, nagy áldozatok árán gondoskodott főtartásáról, templomot is építtetett, még pedig a város és megye ellenkezéseivel birkózzván meg. Idők folyamán azután nagyon megszerették a városban, zsidó és keresztény egyaránt szeretettel vette őt körül és mostan, sirkővének állításakor, az ünnepélyen megjelent a város és község apraja-nagyja, az iskolásfiuk pedig tanítóik vezetése alatt jöttek el. Az avató beszédet *Adler* Illés, volt kunfelegyházi, jelenleg ó-budai főrabbi mondotta, megkapó szép szavakban méltatván az elhunyt hitközségalapító érdemeit, kinek fia *Lederer* Sándor dr., sz. k. miniszteri titkár, a Ferencz József-rend lovagja és a sanghausenai gépgyár magyarországi gyártelepeinek igazgatója. Két veje, *Hann* Lajos, vasuti hivatalnok és *Weinberger* Izidor miniszteri hivatalnok, szintén jelen volt az ünnepi aktusnál. A 4 méter magas impozans síremlék *Kohn* Arnold budapesti műhelyéből került ki.

— A debreczeni »bikur cholim« betegsegélyző egyesület a minap tartotta tisztújító közgyűlését, a melyen az évi jelentést is bemutatták. A választás eredménye a következő: Elnök: *Csengeri* Imre; alelnök: *Rosenberg* József, tisz. elnök: *Rosenthal* Dániel, pénztáros: *Rosenberg* Simon, ellenőr: *Schwarz* Fülöp; 1. orvos: *Kellner* Elek dr., t. titkár: *Lippe* Ármin, választmányi tagok: *Hoffmann* Sándor, ifj. *Fülöp* Ignác, *Gorovi* Adolf, *Weisz* Mátyás, *Smilovics* Mihály. — Az alapszabályok módosítása egyuttal elrendeltetett.

— Nyugalomba vonulás. A felvidék zsidóságának egyik legérdemesebb munkása, *Thoman* Dávid dr. zemplénmegyei th. orvosa és a homonnai közkorház főorvosa közpályájáról nyugalomba vonult. E pályán is sok érdemet szerzett, s a nevezett kórház szervezésében kiváló része volt. Becses munkásságáért a minapi megyei törvényhatósági ülésen a főispán méltatta s az ő ajánlatára egyhangulag szavaztak jegyzőkönyvi köszönetet a nyugalomba vonuló orvosnak. *Thoman* Dávid atyja *Thoman* István híres zongora-virtuóznak. Mint a homonnai zsidó iskolaszék elnöke is elsőrendű szolgálatakat tett a magyarságnak.

— Egy tanító ünneplése. A nógrádmegyei tanítótestület bgyarmat nagy-szécsényi köre Szécsényben, *Szabó* Lipót ünneplésére abból az alkalomból, hogy az ottani hitközség és iskolaszék tanítójának negyedszázados munkásságát méltatta, körülést tartott. Az ünnepség a zsidó iskola földiszított udvarán kezdődött, a hol az iskola növendékeinek Hymnuséneke után az iskolaszék elnöke az ülést megnyitotta. Utána *Pacséri* Károly dr. kir. tanfelügyelő méltatta az ünnepelt érdemeit. A gyűlés után diszebed volt, melyen Szécsény egész intelligenciája részt vett. Az első köszöntőt *Szabó* Lipót mondotta a királyra. Utána a jubiléant *Müller* Salamon üdvözölte, akire meg *Simonides* J. ág. ev. lelkész üritette poharát.

— Esküvők. *Grauer* Vilmos dr. ügyvéd, fővárosi bizottsági tag és tartalékos honvéd hadnagy, a pesti hitközség választmányának tagja f. hó 14-ikén fele-

ségül vette *Herzmann* Bertalan, fővárosi nagykereskedőnek és a pesti hitközség templomgondnokának szép és művelt leányát Irén kisasszonyt. A rokonszenv és nagyrabecsülés, mely a fiatal városatjának közéleti és felekezeti, nemkülönb humanus tevékenységét kíséri és a szeretet, melylyel a menyasszony atyja felé a hitközség tagjai fordulnak, előkelő nász-közönséget nem mindennap összeverődő menyiségben hozott együvé a valóságos esketésre. Ott volt: *Berzeviczy* Albert v. b. t. t. a képviselőház alelnöke, *Márkus* József főpolgármester, *Halmos* János polgármester és több tanácsos, *Lahner* tábornok, *Kohner* Zsigmond a pesti hitközség elnöke, *Schweiger* Márton, az orsz. izr. iroda elnöke, továbbá botfai *Hüvös* József kir. tan., *Bókay* János dr. és *Báron* Jónás dr. egyetemi tanárok, *Hamvay* Sándor ker. előjáró.

Büchler Sándor dr. keszthelyi főbbi, az ösmert fiatal történetíró ugyancsak f. hó 14-ikén vezette mennyezet alá *Glück* Aranka kisasszonyt, *Goldziher* Ignác dr. nevelt lányát és unokahugát. Az esketési szertartást a vőlegény édesapja *Büchler* P. moóri főrabbi végezte, aki a boldog párhoz főképpen a nő hivatását fejtegető, szívhől fakadt és szívhez szolgáló beszédet intézett. Az áldást *Kohn* Sámuel dr. pesti rabbi adta, míg az énekrészekről *Lazarus* főkantór gondoskodott. Ezen az esküvőn is részt vett a pesti hitközség egész vezetősége, a pesti rabbi-képző tanári kara agg elnökével, *Bloch* rabbival, több egyetemi tanár és akadémiai tag és természetesen a *Goldziher* Ignác személyének s házának sok előkelő tisztelői. A pesti hitközség mint testület szép ajándékkal is kedveskedett a fiatal párnak, egy pár hatalmas ezüst girandollal, melyet »története megirójának« ajánlott.

— **Halálozások.** Budapesten elhunyt f. hó 15-én *Adler* Ignác kir. keresk. tanácsos, a ki 73 éves volt. Csak néhány évig lakott Budapesten, azelőtt Nagyváradhoz lúzte közhasznú tevékenysége. Nagyváradon sok éven át hitközségi elnök is volt s e minőségében ép oly lelkiismeretes és tevékeny, mint a közpályán, mely a közgazdasági életben juttatott neki előkelő szerepet. Egyik alapítója volt a biharmegyei banknak és a biharmegyei takarékpénztárnak, a mely utóbbinál mint igazgató is működött. Ezenfölül sok tiszteletbeli állást töltött le. Igy alelnöke volt a nagyvárad kereskedelmi csarnoknak, tagja a kereskedelmi és iparkamrának, Nagyvárad törvényhatósági bizottságának és vezető embere több jótékonyági egyesületnek. F. hó 17-ikén temették Budapesten nagy részvét mellett. Halála előkelő nagy családot döntött gyászba.

Özv. *Lederer* Bernátné, szül. *Sváb* Klára f. hó 14-ikén Pusztá-Bábockán hosszabb betegeskedés után 74 éves korában jobblétre szenderült. Nagy és előkelő család özanyja volt. A hosszú életnek egy jó része a jótékonyág szolgálatában telt el, mert a míg élt, fölőlegét mindenkor szívesen juttatta a szegényeknek. Öt fia: Sándor, Rudolf, Gyula, Béla és László, egy leánya férj. *Strakosch* Rezsőné, négy testvére özvegy *Basch* Albertné, *Sváb* Károly főrendiházi tag, özv. *Stein* Arthurné és *Gold* Zsigmondné, továbbá özv. *Sváb* Sándorné sógor-nője gyászolják az elköltözöttet, kiknek fájalmában a tisztelők nagy serege őszintén osztozik. A sirjára szánt koszorúk váltága fejében ezer frtnál több gyűlt be jótékony czeleokra.

— **Két arany.** Nagy öröm érte, a kis *Grósz* Miksát a héten az ő hittani vizsgája alkalmából. A Szemere-utcai népiskolába jár s ennek hittani vizsgáján jelen volt *Hay* Mór budapesti gabonakereskedő. A hittani feleletek úgy mentek, mint a karikacsapás s a kis nebulók nagyon örültek az ő tudományuknak. De nemcsak ők örültek, hanem örült *Hay* Mór apai szíve

is, a mely spontán lelkesedésével arra ösztökölte gazdáját, hogy két aranyat ajánljon föl a legjobb vallástanulónak. A döntés *Lévay* Izor hitoktatót illette, a kinek sok jó tanulója között nehezen esett a választása, de mégis megesett. A kis *Grósz* Miksára esett, a ki vézna fiúcska, de okos nagyszemű. A gyerekek lelkének nyitját értő tanító azonban még a két arany jutalmánál is nagyobb örömet szerzett az ő legjobb vallástanulójának. Elhívatta az édes mamáját, özv. *Grósz* Józsefnét, a ki zöldséget, gyümölcsöt mi egymást árulgat, hogy megszerezze a betevő falatot. Nagy volt a szegény asszonynak az ijedsége, hogy mit akarhat ő tőle a tanár ur? De hamar elmúlt az ijedsége, a mikor meghallotta, hogy másoda nagy kitüntetés érte a kis fiát. A két arany és a gyerek is ünnep volt az nap a szegény asszonynak.

— **A magyar izr. kézmű és földmívelési egyesület,** melynek czélja szegény, árva és elhagyatott gyermekeknek ipari és gazdasági munkásokká nevelése és kiképzése, e fölőhívást intézte az iskolák igazgatóságához:

Sajnosan tapasztalja egyesületünk azt a még nagymértékben uralkodó elavult és helytelen felfogást, hogy rendszerint csak a tanulásra hajlammal és tehetséggel nem bíró gyermekek szánják az iparos pályára, miáltal egyfelől az értelmi kereseti pályák túlhalmozását okozzák, másfelől pedig a hazai ipar és iparos világ színvonalának óhajtott emelkedését hátráltatják. Ezen halvélemény eloszlataására egyesületünk működési körében minden alkalmat megragad, eljárásában pedig azt a gyakorlatot követi, hogy a jelentkező nagyszámú folyamodó közül a jobb és több iskolai képzettséggel bíró gyermekeket veszi fel első sorban pártfogolt kézművesnövendékei sorába, sőt az egyesület által fenfartott tanonczmenhelybe csakis oly gyermekeket fogad be a rendszeresített bentlakó helyekre, a kik a polgári iskolának II.—IV. osztályát jó sikerrel végezték. A f. tanév végeztével felvételi ülést fogván tartani, idején és helyén levőnek tartottuk, hogy a fentiekre a Tekintetes Igazgatóság nagybecsű figyelmét felhívjuk, s ez alkalmából tisztelettel megkérjük, hogy a vezetése alatt álló polgári iskolának zsidó vallású, szegénysorsú növendékeit ezekről megfelelően értesíteni és őket az iparos pályára való lépésre azzal a hozzáadással buzdítani sziveskedjék, hogy iparosokká való képezetésük czéljából egyesületünknel segítséget találhatnak, mi végből születési, iskolai és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelt kérvényeiket intézetünknel (VII. Damjanich u. 48 sz. tanonczmenhely) f. é. június hó végeig nyújtásuk be.

— **A szemináriumi évrő héber vizsgálatokat** f. évi június hó 20-ikán reggeli 8 órától déli 12 óráig tartják meg az intézet nagytermében (Röck-Szilárd-utca 26).

— **Szombat beköszöntése,** ez a czime egy pompás festménynek, mely a bécsi jubileumi múkiállítás főtermében látható. *Kaufmann* Izidor ecsetje alól került ki és méltán kelt fölőnést, nemcsak azért, hogy az ismert bécsi viszonyok mellett előkelő helyet juttatott neki, hanem értékénél fogva is. Egy asszonyt látunk a képen, olyan 40 éves formát, a ki félig nyílt ajakkal éppen a szombat-köszöntő dalt olvassa. *Kaufmann* nagyon ösmeri a régi zsidó életet és alakjait főképpen Lengyelországból szedi. A képen ott van a szombati terített asztal két szál gyertyával. Az asztal fölött régi módi, nyolczkaru luster csüng és pompás világítási effektust mutat, a mint égő lángjai visszaverődnek a tükörből. Ott áll a szobában egy fiókoszekrény órával, régi képekkel; mellete a mosdó-készlet, hogy a ház ura, ha meglér, megmosdjon és megszeghesse a himzett takaró alatt meghúzódó barheszt és a két gyertyatartó közt álló boros kehely után nyulhasson. A rendkívüli hangulatos képet, a melyről a

»Péntek esté«-ző nemzeti színház mintát vehetne, megvette a kiállítási képsorsjáték és értékénél fogva harmadik fonyereménynek tüzte ki.

— **Jelentékenyebb hagyományok.** *Gall* Jakab császári tanácsos Tarnopolban meghalt s végrendeletében a lembergi zsidó árvaházra 10,000 frtot, a kórházra 4000 frtot, az általa épített zsinagógára 20,000 frtot és még több felekezeti és nem felekezeti jótékony intézményekre vagy 10 000 frtot hagyott.

— **A bécsi ottakring hernals kerületi rabbi-állásra** 48-an pályáztak s ezek közül 6-ot jelöltek. A jelöltek közül 3 magyar és pedig *Herzog* David dr. ung.-osztraui, *Mandel* Simon dr. kosteli és *Schornstein* Miksa dr. vágujhelyi rabbik.

— **Palesztina kolonizációja.** A tárnovi »Ahavas Zion« egyesület, mely a sionizmusnak senki által sem perrhoreskált jótékony-ági oldalát nagy buzgalommal miveli, de a Herzl-féle nagyhangú nemzetieskedést szintén helyteleníti, Palesztinában 100,000 frankon földbirtokot vett, melyet 10 év alatt egyenlő évi részletekben fizet ki. Ezen a területen galicziai zsidókból földmives kolóniákat fog alkotni, amelyek berendezését már a jövő hónapban megkezdi.

— **Kitüntetés.** A hivatalos lap a héten egy kitüntetés hírért hozta, aminek bizonyára sok előkelő zsidó családban örülnek. E kitüntetés — koronás arany-éremkereszt — özv. *Naschitzné Eibenschütz* Saroltát érte, a kinek leánynevelő-intézete országsszerte kitünő hirű. A kitüntetett igazgatónő felszabadja áll a nőnevelés szolgálatában, s ezt a hosszú munkásságot méltatta a király kegye a koronás arany-éremkereszttel.

— **Kés élén** áll a zsidóhitűek biztonsága és testi épsége mihelyt valami gyermek- vagy ifjuleánynak, a ki nem zsidó. nyoma vész. A babona rögtön kész a maga magyarázatával és fanatikusai tüslént indulnak igazságot tenni. A sok százados mese számtalan czáfolata ellenére még a legjózanabb magyar nép körében is megújul, mihelyt akad lelketlen hirdetője. És ilyen mindig akad. Most is ilyen mesét irnak nekünk Nagy-Körösről, a mely, amily véletlenül támadt, olyan véletlen foszlott szerteszét. Az eset, melynek tanulságát megjegyezni jó, a következő: Egy Faragó Ferencz nevű nagykörösi lakónak 8 éves leánya többet magával megnézte a városban időző »komédiát«, de ahelyett, hogy előadása végeztével hazament volna — eddig még ki nem derített módon eltűnt. Az anyja kere-és-ére indult, de míg ebben fáradt, addig megszületett a régi mese is. Voltak, a kik szent meggyőződéssel hirdették, hogy a kérdéses kis nemzsidó leányt a zsidók a templom udvarában levő pinczébe zárták és ott tartogatják, hogy állítólag vérét vegyék. A hir terjedése nyomán ezrekre menő asszonyssereg és csöcselék verődött össze és egyenesen a zsidó templom felé tartott, követelözve, hogy a kis leányt a zsidók adják ki. A követelözésekből csunya baj támadt volna, ha a legválságosabb időben nem jön egy sürgöny Kecske-métről, a mely azt jelentette, hogy a nagykörösi zsidók pinczéjében állítólag látott kis Faragó leány — *Kecske-méten tartózkodik.*

— **A mi kimaradt.** Előző számunkban megirtuk *Vázsonyi* Vilmos dr.-nak, e kitünő publiczistának máte-zalkai esküvőjét. Mivel pedig ebben nem volt arról szó, hogy a zsinagógiai esketés szertartását ki végezte, a hitköz-ég elnöke *Szalkai* Sándor — azon okból, ne hogy ugy látszassék, mintha a községnek papja nem volna — annak közlését kéri községe nevében, hogy a vallásos esketést *Grünbaum* Menasse papjuk végezte, a ki szép magyar imát mondott s ezután a czeplédi rabbít, *Feldmann*

József drt, mint a vőlegény barátját, arra kérte tiszteletből, hogy eskető beszédet mondjon.

— **A sionista apostol.** *Nordau* Miksa dr. a baseli kongresszus elnöke, aki nemzeti zsidó államot szeretne teremteni, legutóbb megmutatta, hogy mennyire nemzeti és micsoda kvalitásokat tart ő alkalmasaknak a nemzeti zsidó állam helyreállítására. Az érdekes ősz fejű író, *Nordau* Miksa t. i. megházasodott. Egy régi *katholikus* családból származó dán író leányát vette nőül. Már most az is érthető, hogy a klerikalissok miért támogatják a zsidó nemzeti állam helyreállításának eszméjét. Sógorságban vannak.

— **A temesvári chevra-kadisa** a vidéki hírlap-írók szövetségébe 100 frttal alapító tagul lépett be.

— **A szabadkai chevra-kadisa** a napokban választotta meg elnökét. A tisztséget szótöbbséggel újra *Freudenberg* Mark keresk. tanácsosra bízták.

— **Az abauj-szántói hitközség** *Widder* Bertalan dr. megyei főorvost, a hitköz-égi iskola körül szerzett érdemei elismerésül disztagjává választotta.

— **Az Aurbach Baruch-féle árvanevelő** Berlinben, mely Frigyes császár özvegyének protekturátusa alatt áll, most adta ki évi jelentését. E szerint az intézetben eddig 434 árvát neveltek föl 321 fiut és 113 leányt. A 113 leány közül 18-at tanítónővé képeztek. Az alapítványi összegek 518000 márkára rugnak. Az évi kiadás 71000 márka volt. Jelenleg 51 fiu és 27 leány van az intézetben.

— **Bischitzék emléke.** A nyíregyházi chevra kadisa minapi választmányi ülésen elhatározta, hogy bold. *Bischitz* Dávidnéért és férjeért haláluk évfordulóján gyászistentiszteletet tart és halottemlékeztetőkör (mazkir) mindig i nát mondat lelkiüdvükért.

— **A névadás.** F. évi 20 ik számunkban Ágai Adolfnak egy ötlete alkalmából azt irtuk, hogy különös, miképpen a zsidó szülők uj-zülött gyermekeiknek nem igen adnak törzsökös magyar nevet s ha adnak is, azt ritus szerint a templomban ki nem hirdetik és nem igen anyakönyvelik. Aradról most azt írják, hogy ott, valamint a környékén igen megmondják, kihirdetik az ujszülött héber és magyar egyéni nevét és mindakettőt már 20 év óta anyakönyvelik. Nagyon helyes dolog ez s egy csöppet sem ront a mi álláspontunkon, a mely különösnek azt találta, hogy ez a szokás eddig általánosságra vergődni nem tudott.

— **Giordano Brunoról,** a tizenhatodik század nagy bölcészéről, pompás történelmi drámát irt egy magyar ember, *Holitscher* Fülöp nagykereskedő, a kinek irodalmi munkássága a német irodalomban számottevő. Több kötele jelent meg a német könyvpiaczon, melyek mind tesszéssel találkoztak. Az olasz bölcseőről irt ez a dráma is hatásos olvasmány s azonfölül érdekes is, mert egy sokat szenvedett, máglyára jutott embernek életét, gondolkodá-át, tanításait hiven és ékesszólóan tünteti föl.

— **Mirjam.** Ez *Kiss* Arnold dr. veszprémi főrabbi magyar imakönyvének a czime, amelyet a költői lelkű pap a magyar zsidó nőknek szánt ajtatos órákra. A könyv, melynek készültéről már régebben ismételt hirt adtunk, már egészen sajtó alatt van és a nagy ünnepek előtt okvetlenül megjelenik.

— **A bécsi zsidó népkönyha** megnyagyobbított állapotban most kezdte meg működését. Ez idő szerint 200 étkező számára van benne hely. Az intézmény évi jelentését is most tették közzé. E szerint 1897 évben a kiadások 34763 frtra rugtak, a deficit 1359 frt volt. A bécsi zsidó népkönyhában az ételek drágábbak mint a budapestiben. Mert Budapesten 10 kr. egy egész ebéd

(leves, hus, főzelék, kenyér), míg Bécsben a levesért 3 krt, a hus és főzelékért 9 krt kell fizetni.

— **Az algiriai zsidók** az ottani zsidózavargások folytán nagyrészt elvesztették kenyérkeresetüket s irtózatossá nyomorban szynlődnék. A keresztény gyárakból, vállalatoktól Drumont keresztény telebaráti szeretete szent nevében elbocsájtották őket. Hogy a nyomoron segítsenek, Zadok Kahn a francia grand rabbin adakozásra szólítja az az emberbarátokat. Főlhivása a párisi Auroreben jelent meg, mely a legnagyobb erélyvel folytatja a gyűjtést.

— **Aranylakodalom.** Pollák Ignác, az aradi főorvosi hivatal egy szerény alkalmazottja, f. hó 11-ikén űlte meg feleségével aranylakodalmát. Nagyon szeretik és megbecsülik az aradiak az ő »Pollák bácsi«-jukat, a kinek koronás arany-éremkeresztje is van. A jobb időkben kapta ő ezt a kitüntetést a királytól, mert valamikor nagyon gazdag volt és sok jót tett a szegényekkel.

— **Ovatio.** Schlesinger Sámuel hajó főellenőrt ünnepezték a héten a magyarországi hajósok és a Budapesten működő biztosító-társaságok igazgatói 50 éves szolgálati jubileuma alkalmából. Az István szállóban volt az ünnepély, ahol a jubiláns érdemeit többen méltatták. A biztosító-társaságok nevében Poór igazgató szép ajándékot nyújtott át az ünnepeletnek.

— **Uj főorvos.** Az István-kórház bőrgyógyászati osztályának főorvosává Márkus főpolgármester Róna Sámuel dr.-t nevezte ki.

— **Kellemetlen ügyben.** Azzal kezdem, hogy csalódtam. Napokon át igazán kellemetlenül éreztem magamat — mint azt az előző számban meg is irtam — hogy egy tölem aposztrofált ember, kinek megemlitem, hogy kezeim közt egy reá vonatkozó irat van, melyet, ha épen nagyon akarja, (persze, nem hittem hogy nagyon fogja akarni) közzé is tehetek, — az illetőnek henczegő, mondhatni kényszerítő kihívására tényleg közre kellett adnom. A saktolás nem mesterségem, különösen olyan emberrel szemben, kit magam vittem állásba, a melylyel, igaz, visszaél, a mit én azonban előre nem tudhattam. Mondom, roppant kellemetlenül hatott rám a dolog, pedig — mennyire naiv ember voltam! Legnagyobb meglepetésemre ugyanis az illető ember valószínűleg rugkapál örömeiben, hogy az a beadvány napvilágot látott. Másodszor csalódtam hát. Mert igaz ugyan, hogy kényszerítés nélkül azt az aktát közzé nem tettem volna, félvén attól, hogy annak az embernek nagyon megtalálna ártani, de olyan éktelen örömet sem akartam neki szerezni, a melyet — mint lapjában írja — a közzététellel neki szereztem. Olyan éktelen örömet, hogy meghökkentem, hogy hátha azok az aláírások hamisak, hátha így, hátha úgy, szóval kezdtem nem bízni a dologban és még egyszer kérdést intéztem dr. Totis Vilmos ügyvédhez, tőle származik-e az az irat, igaziak-e az aláírások? Hát azok biz mind igaziak és az iratot ő készítette. Sőt van az orthodox hitközség jegyzőkönyveiben nyoma is a dolognak, mert dr. Totis szóbeli előadására a hitközségi elnök a választmány rosszallását fejezte ki a bepanaszoltnak és eljárásáért jegyzőkönyvíleg megfedte. (A pesti orth hitközség 1896. évi december 28-iki választmányi ülésének jegyzőkönyvéből.) Ez az irat szintén kezeim közt van, de rendelkezem még egy másikkal is, mely, ha Groszberg roppant örömeiben csakugyan megteszi azt, a minek megírására néhány újságot elbontott, de a mit én nem hiszek, hogy t. i. sajtópört indít ellenem, szintén nem fog titokban maradni, a mi aztán a mostaninál is nagyobb örömet szerezhet majd neki.

Minthogy ugyanis a dolog első sorban az orthodox közvetítő bizottság elnökségét illeti, melyet a nevezett szerkesztő a legoemánnyabb vádakkal illetett, (hisz az a mi kellemetlen ügyünk is abból támadt — mint azt két hét előtti számunkban megirtuk — hogy Groszberg, az orthodox elnökséget gyalázó egy cikkébe az »Egyenlőség«-et is belevonta) Lipschitz Lipót főrabbi és az orthodox közvetítő bizottság fejéhez fordultam, hogy hát nyilatkozzék ő, való-e azok a dolgok, miket a mult héten közzé tett beadvány Groszbergéről elmond? S miért tagadnám, az elnöktől vett levél bizony, bizony valónak, kétszer is valónak mondja azokat a panaszokat. Mond az a levél még mást is, hivatkozik másokra is, a miket majd csak akkor írok meg, ha szükség lesz rá.

Nem is szólok hát erről többet, csak egy csokorról akarok megemlékezni, melyet annak a jeles patriótának készítettem, kit Groszberg az ő lapjában védőjeként említ meg. Kis csokor, de nem virágokból. Ellenkezőleg, mert Groszberg lapjának több példányából készült. Ajánlom az ügyvéd ur figyelmébe, különösen azokat a számokat, (meg vannak jelölve) melyekbe a szerkesztő ur valószínű vadászatot rendezett kedves lapjában az ősmert szikszói orth. főrabbi fia, Ehrenfeld Sámuel ellen, midőn az, Mezőkövesden rabbiá választatván meg, a bevonuláskor magyar beszédet mondott. A fiatal rabbi itteni testvére ezért az üldözésért egyszer, épen jomkipur napján, meg is támadta Groszberget az orthodox templom előtt és hogy a szerkesztő ur úgy nem járt, mint Lepsényi páter, csak — Ehrenfeld barátainak köszönhet, — de ezt már a szerkesztő ur újságába ki nem tette.

Találni fog, ügyvéd ur, még sok mást azokban a lapokban, különösen olyan időkben, mikor valamely derék orthodox községben a magyar nyelvnek a zsinagógába való bevitele körül buzgólkodtak.

Olvassa el, ügyvéd ur, a hatszöggel jelölt lapokban azt az iszonytató jajgatást is, mit a fiatal szerkesztő tettett fanatizmussal elkövetett, mialatt azt a kilátást rajzolja, hogy a rabbinak a jövőben gymnasiumot végzettnak kell majd lennie, hogy az állam fizetését 800 frtig egészítse ki. Olvassa, olvassa ügyvéd ur és mondja meg, nem szolgált-e rá a lezckére védenoze, nem szolgált-e rá épen a mi részünkről. Mert ez a fanatizmust tettető ember valóban nem felekezetiünk javát mozditja elő. Aki elriasztani igyekszik hittestvéreinket a magyarosodástól és a mivelődéstől, az nagyobb ellensége neki a sok nyilt antiszemitanál. Élvezze végig azokat a lapokat ügyvéd ur és védje aztán szerkesztőjét, kinek különben való kis játékairól a mult héten közre adott irat szól és szól Lipschitz Lipót elnöknek kezeim közt lévő levele.

Szabolcsi.

* A Magyar vasuti forgalmi részvénytársaság e napokban tartotta meg második rendes közgyűlését. A közgyűlés elfogadta az igazgatóság indítványait, melyek szerint a 132,662 frt 52 krt tevő tiszta nyereségből 65,000 forint a részvényenkint 6 frt 50 krtban megállapított osztalék kifizetésére fordítottassék, ami pro rata temporis 7.4 százalék kamatozásának felel meg; hogy továbbá 20 000 frt a tartalékalapokra fordítottassék, 39,212 forint 52 kr. pedig új számlára vitessék. A szelvényt április 5-től fogva a Magyar ipar- és kereskedelmi banknál fogják beváltani. A közgyűlés továbbá elhatározta az egy millió forinttal befizetett alaptőkének két millió forinttal fölemelését s az elővételi jogot az új részvényekre a társaság részvényei számára állapította meg. Végül megajtette a közgyűlés a választásokat s az igazgatóságba új tagul beválasztotta Urbán Adolf ügyvezető igazgatót, a felügyelő-bizottságba pedig Mikszáth Kálmánt, Politzer Zsigmondot, Révész Adolfot, Orley Kálmánt és Simon Józsefet.

* **Egy katonügyi iroda,** hasonló a Bécsben, Prágában stb. fővárosokban már létezőkhez, fővárosunkban is megnyílt. Ajánljuk t. olvasóink figyelmébe.

* **Fölhívjuk t. olvasóink figyelmét** *Glogowski és Társának* világhírű »Remington« irógépekről szóló, mai és következő számainkban megjelenő hirdetésére.

* **Családi és nemesi ezimerek,** régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos,* arcképfestő műintézete, Budapest, VIII. Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

A siklósi izr. hitközségtől.

Pályázat.

A siklósi izr. hitközségnél elhalálozás folytán üresedésbe jött évi 1200 frt fizetéssel, természetbeni lakással s a szokásos mellékjövedelemmel javadalmazott **rabbi állásra** ezennel pályázat hirdettetik.

Ezen állásra pályázhatnak oly magyar honosággal bíró rabbik, kik képesítésüket a budapesti orsz. rabbiképző intézetnél nyerték s jeles szónoki képességgel bírnak.

Képzettséget, életkort, családi állapotot s netáni eddigi működést feltüntető pályázati kérelmek a hitközség előjárósághoz czimezve *f. évi július hó 15-éig* nyújthatók be.

A megválasztott köteles a községi polgári iskolában és a tanonc-iskolában az eddig szokásban volt tandíjért a hitoktatást végezni.

Próbaszónoklatra meghívottnak csupán 30 frt utiköltség térítettik meg. A megválasztott csakis az előjáróság által megállapítandó átköltözködési költségre tarthat igényt.

Az állás 1899. évi január hó 1-én foglalandó el.

Kelt a siklósi izr. hitközség előjáróságának 1898 június hó 9-én tartott ülésén.

Singer Géza,
hitk. jegyző.

Weisz Miksa,
hitk. elnök.

A szigetvári izr. hitközségtől.

Pályázat.

A szigetvári izr. anyahitközség 2000 korona évi fizetés s a szokásos mellékjövedelemmel, valamint szabad lakással javadalmazott **rabbi-állásra** pályázatot hirdet. Ezen állásra csakis szemináriumot végzett magyar állampolgárok pályázhatnak. Az állás *f. é. szeptember* folyamán töltendő be.

A megválasztott rabbi tiszte leendő:

- a) a rabbi összes funkcióit végezni és az anyakönyveket vezetni,
- b) hitszónoklatokat tartani,
- c) a helybeli oktatási intézetekben az izraelita valásu növendékeket hitoktatásban részesíteni.

A pályázati kérvények, melyekben a pályázó képzettsége, esetleg eddigi működése, kora és családi viszonyai feltüntetendők, *f. évi július hó 8-káig* a hitközség elnökségéhez nyújthatók be.

A pályázók közül csakis a meghívottak bocsáthatók próbaszónoklatra s az utiköltség megtérítésére egyedül a megválasztott tarthat igényt.

Szigetvár, 1898. június 12.

Oesterreicher Adolf,
hitk. jegyző.

Kainer Adolf,
hitk. elnök

A fiumei izr. hitközségtől.

Pályázat.

A fiumei izr. hitközségnél az 1898/9. tanév elejétől kezdve egy **hittanár** (dr. philos.) egyelőre évi 1200 frtnyi fizetéssel fog alkalmaztatni.

Pályázók, a kik a budapesti országos rabbiképző intézetet végeztek és magyar állampolgárok, bizonyítvány-másolatokkal fölszerelt folyamodványaikat, melyekben korukról, családi állapotukról, tanulmányaikról, életpályájukról, nyelvismereteikről és netalán eddigi alkalmaztatásukról kellő felvilágosítást nyújtanak, legkésőbb *f. évi június hó 30-ig* a fiumei izr. hitközség elnökségéhez terjeszszék be.

Az alkalmaztatás egyelőre egy próbaévre történik oly kötelezettséggel, hogy az illető hittanár a hitközség titkári teendőit is végezni és ezen év folyamán az olasz nyelvet elsajátítani köteles. A próbaév letelte után az alkalmazott hittanár kielégítő szolgálat esetén végleges minőségben fog kineveztetni.

Fiume, 1898. május hó 29-én.

A fiumei izr. hitközség elnöksége.

A pécsi izr. hitközségtől.

Pályázat.

A pécsi izr. hitközségnél *f. évi július hó 1-én* egy **bassista- és sochet ubodek-állás** töltendő be. Kötelessége az alkalmazottnak az énekkarban közreműködni s az előjáróság utasítása szerint a vágási szolgálatot teljesíteni. Fizetése 1000 korona.

Pályázók, kik 30. életévüket még nem haladták túl, képesítő okmányaik, eddigi szolgálatuk és családi viszonyaik kitüntetésével fölszerelt kérvényeiket *f. é. június hó 25-ig* küldjék be a pécsi izr. hitközség titkári hivatalába.

Pécs, 1898. június 7-én.

Weisz Gábor,
titkár.

csepregi *Schapringer Gusztáv,*
hitközségi elnök.

A battonyai izr. hitközségtől.

Pályázat.

A battonyai izr. hitközség *f. évi szeptember hó 1-től* betöltendő üresedésben lévő **tanitói állásra** ezenel következő feltételek mellett pályázatot nyit. Évi 400 frt, azaz **négyszáz frt** készpénz, szabad lakás, 12 méter tűzifa. A jegyzői teendőkért külön díjazás.

A megválasztott tanitónak több családnál magánórák tanítása kilátásba van helyezve. Előnyben részesülnek nőtlének, vallásos előéletűek. Elősmert zsidó pap részéről bizonyítvány kéretik. Pályázók tartoznak kérvényüket a tanitói oklevéllel *f. év július hó 1-ig* fent említett hitközségi előjárósághoz benyújtani.

Kelt Battonyán, 1898. május hó 8-án.

Geller Ferencz,
hitk. jegyző.

Deutsch Zsigmond,
hitk. elnök.

HIRDETÉSEK.

MATTONI
„Erzsébet” Sósfürdője

gyógyhely BUDAPESTEN (Budán).

Idény május 1-től szeptember végeig.

Kiváló gyógyhatással bir

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos:

 Dr. BRUCK J., az országos közegészségi tanács rk. tagja
 V., Nagykorona-utca 23. szám.

Egészséges fekvés, jutányos lakások, jó vendéglő.

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Állomási hely:

Ferencz József-tér, a régi Lloyd-épület közelében.

Indenpedent valódi amerikai

öntöltő tollszár;

egy töltés 96 óráig ir.

Mindenkinek okvetlen szükséges

„IRIDIUM”

véggel, mely tíz év alatt sem romlik.

Üzleti ára 5 frt, nálam csak 3 frt.

Bélyegek fizetesként elfogadtatnak.

Importálja POLLAK SÁNDOR, Budapest, V., Széchenyi-utca 8/b.

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntőde

és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

K É S Z I T:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malom-berendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti föl-szereléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzó-művek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Facsiszóláshoz, papir- és cellulóza-gyártáshoz való

G É P E K.

Vízkerekeket nagy sikerrel potló

TURBINÁK.

Villamos világítás nagy távolságra is a motortól.

Zsilipek, csővezetékek, frictiós kapcsolások, rotációs dynamo-méterek, — ACZÉLÖNTVÉNYEK.

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti

városi irodánkban

mindig tartunk dús választékot világító testekből és lámpákból a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rend-szerű elektromos, gáz- és petroleum-motoraink és dynamo-gépeink is megtekinthetők.

 היימליך אדאלף
 הראבשטיינלאגער בודאפעשט קערעפעשער שטרונסע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sirőkoraftárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesite-niök kell.

Olcsó, szép és pontos kivitelért kezeskedik a czég jó hírneve.

„THE GRESHAM”
 életbiztosító-társaság
 LONDONBAN.

Magyarországi fiók:

BUDAPEST,

 V., Ferencz József-tér 5/6,
 a társaság házában.

Ausztriai fiók:

B É C S,

 Giselastrasse 1. sz. alatt,
 a társaság házában.

A társaság vagyona 1895. decz. 31-én kor. 147,562.080.—

 Évi bevétel biztosítások és kamatból
 1895. évi december 31-én . . . . . 27,094.875.—

 Kifizetések, biztosítási és járadéki szer-ződések, valamint visszavásárlások
 stb. után a társaság fennállása
 óta (1848) . . . . . 321,644.530.—

Az 1895. évben a társaság 8761 köt-vényt állított ki . . . . . 82,267.300.—

összeg értékekben.

Prospektusokkal és díjtáblázatokkal,

melyek alapján a társaság kötvényeket kiállít, továbbá ajánlatokkal díjmentesen szolgálnak az osztrák-magyar monarchia minden nagyobb városában az ügynök urak és a

magyar és osztrák fiókok.

HIRDETÉSEKET

jutányos áron elfogad

EGYENLŐSÉG

KIADÓHIVATALA.

Művirág, műlevél

és a művirág készítéséhez szükséges
alkatrészek,
præparált pálmák
gyári raktára

SCHNEIDER D.

BUDAPEST,
VIII., József-körút 62. szám.

Katonaügyi iroda.

BUDAPEST,

VII., Kerepesi-út 6. szám.

Eljár gyorsan és olcsón a tényleges állományú tisztek és legénység és egyéves önkéntesek összes katonai és személyi ügyeiben; elintézi a reklamációkat, a védkötelesek vagy tényleg szolgálók és a tiszt urak házassági ügyeit, az illetőségi ügyeket, a vidéken és külföldön tartózkodók útlevelit és a cs. kir. katonai és a magy. kir. honvédségi nevelő-intézetekbe való fölvétel ügyében gyorsan és sikeresen jár el.

Irodai órák: délelőtt 9—12-ig, délután 3—6-ig.

Dominki János,

volt csász. és kir. százados.

Az Esketési Ügyvivőség

beszerzi a házassághoz szükséges összes irományokat és elvégzi az összes utakat csekély díjért. Vidékre levélben szolgál felvilágosítással. A rabbi és anyakönyvvezető uraknak díjtalanul jár el dolgaikban.

Az »Esketési Ügyvivőség« kiadásában »**Anyakönyvi Index**« czímmel egy mű jelent meg, mely az összes házasságra vonatkozó miniszteri rendeleteket tartalmazza és így nagyon hasznos segédkönyv az izr. anyakönyvi hivatalok részére. Megrendelhető 55 krért az Ügyvivőség irodájában:

Budapest, VII., Erzsébet-körút 7. szám.

„STAR“

ÉLETBIZTOSÍTÓ TÁRSASÁG, LONDON.

— Alapított 1843-ik évben. —

Érvényben levő biztosítások:

364.557,850 korona.

Biztosítási alap:

95.168,367 korona.

Az 1894-ik évben az utolsó öt évi időszakra nyeremény-osztalék fejében a biztosított felek közt

12.800,700 korona

osztott szét.

Bármely módozat szerinti életbiztosításokat legolcsóbb díjak és legkedvezőbb feltételek mellett felvesz és felvilágosítással készségesen szolgál

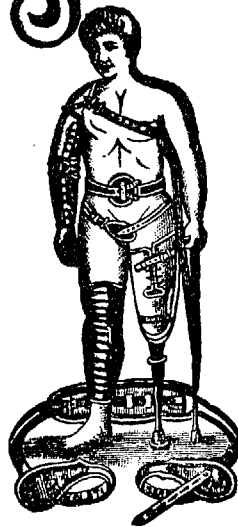
A MAGYARORSZÁGI VEZÉRIGAZGATÓSÁG
BUDAPEST, TERÉZ-KÖRUT 20

ORMOS FELIX, vezérigazgató.

Referenciát ad a Pesti Magyar Kereskedelmi Bank.

Specialista sérvkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893.
arany érem és díszokmányokkal.

KELETI-FÉLE SÉRVKÖTŐ

a legtökéletesebb ezen nemből,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12 »

Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műleges fűzők, egye-
nestartók; járó és nyújtó gépek, gummi
görsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötészermész és orvos-szobrászi műszermész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherczeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15. sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

KOHN ARNOLD

gazdag sirköraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirközlítés szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámlálásért
kezeskedik a cég jó hírneve.

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

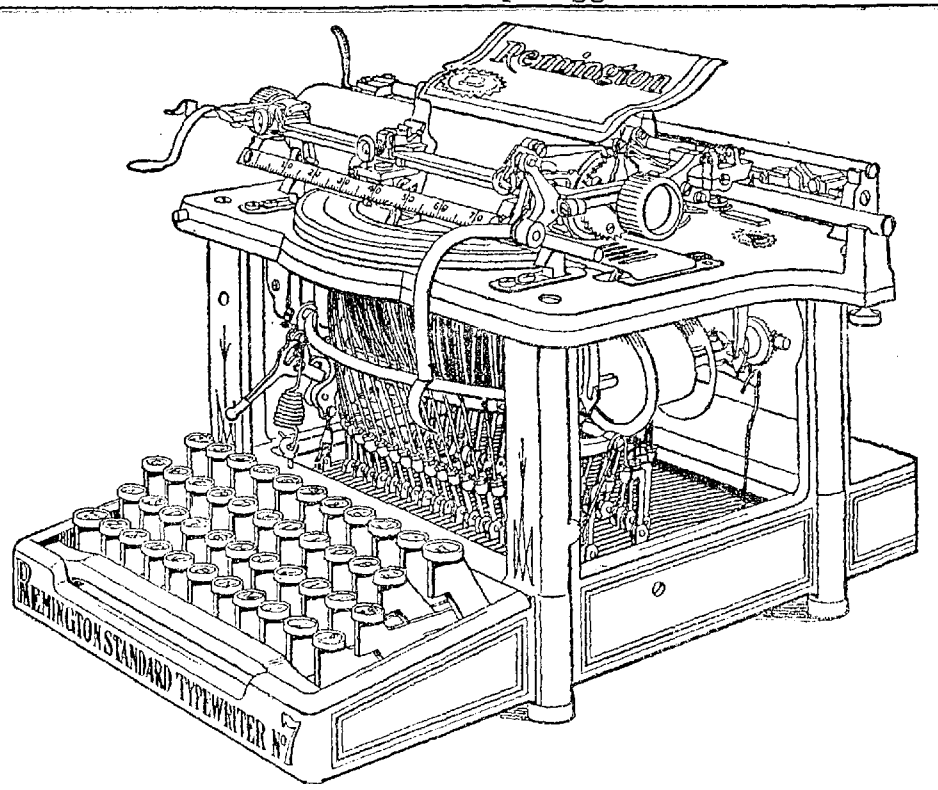
„REMINGTON” írógépek világhirűek.

VALLÁS- ÉS KÖZOKTATÁSÜGYI
magyar királyi miniszter.

Kivonat a „Hivatalos Közlöny”-ből.

»A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi miniszter a »REMINGTON« írógépet (kapható: Glogowski és Társa budapesti cégénél, Erzsébet-tér 16. sz.) az állami és egyáltalában a hazai tanintézetek részére leendő beszerzésre ajánlja.«

Festékpárna mellőzve. — 4-szoros billentyű, 8-szoros helyett. — Legfinomabb acélszerkezet. — Közismert nagy tartósság. — Központi vezeték nélkül. — Teljes magyar és német billentyűzet. — Minden betűnek csak egy billentyűje van. — Legnagyobb sokszorosító képességgel.

A »REMINGTONT« nagy sikerrel használják: A magyar, bosnyák, horvát, osztrák, francia, angol, orosz és az amerikai kormányok. — Magy. kir. belügyminiszterium. — Magy. kir. közoktatásügyi miniszterium. — Magy. kir. földmivélésügyi miniszterium. — Magy. kir. honvédelmi miniszterium. — Magy. kir. igazságügyi miniszterium. — Fiumei kormányzóságnál. — Hadtestparancsnokság Sarajevo. — Királyi főügyészség Bpest. — Magyar parlament. — Magy. kir. államvasutak igazgatósága. — Magy. kir. államvasutak üzletvezetőségei. — Magy. kir. államvasutak gépgyárai. — Magyar általános hitelbank. — Ganz és Társa. — Budapest székes főváros. — Királyi tábla, Budapest, Győr, Debreczen stb. — Rimumurány-Salgotarjáni vasmű részv.-társaság. — Több hitközség irodája és iskolája.

Továbbá számtalan pénzügyésznél, gyárban, kereskedőknél, iparkamaránál, ügyvédeknel, megyéknél, városoknál, közjegyzőknél, erdészeknél, íróknál, tanároknál, iskolákban, uradalmaknál stb. stb.

Remington írógépet kívánatra vételkötelezettség nélkül küldünk saját költségünkre az ország bármely részébe díjmentes bemutatásra és az egyszerű kezelés begyakorlására bárhova ugyancsak saját költségünkre küldjük ki tisztviselőinket.

Árjegyzék bérmentve és ingyen.

GLOGOWSKI és TÁRSA Budapest, V., Erzsébet-tér 16. szám.

Remington írógépek és Edison-mimeographok kiz. jogosított eladási telepe.

A LEGTÖKÉLTESEBB IRÓGÉP!

Néhány év óta több száz ezer db használatban.

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból.

— Forrásokból szedve: Szabolcsi Miksa. —

Az asszonynak több az emberösmerete, mint a férfinak. Ne bizzál meg azért olyan emberben, aki iránt a feleséged bizalmatlankodik.

*

Az ellenkezőjét azonban már nem tanácsolom. (Azt t. i., hogy megbizzál valakiben csak azért, mert az illető a feleségedben bizalmatlankodik.)

*

Tanuljatok vendégszeretetet Ábrahámától. »Esztek majd nálam egy falat kenyeret« szolt az űs a három idegenhez (Mózes I. 18. 5) és mi vagyon irva alább? Ez: »Ábrahám pedig az őlba sietett, elövelt egy egészen fiatal, jóhusu borjut és átadá legényének, az pedig sietett elkészítésével.« Tanuld meg ebből azt is, hogy az igazi nemes ember keveset ígér, de annál többet tesz.

*

Nagy a vendégszeretet erénye. Oly nagy, hogy az Örökkévaló megtiltotta Izraelnek, hogy Ámon és Móab népei közzé ne vegyüljön, pusztán csak azért, mert a szomjas és éhes vándor testvérnépet nem fogadták kenyérral és vízzel. Ne is barátkozzál hát olyan emberrel, kinek nincs ahhoz szive, hogy kenyerét vendégével megossza.

*

»Ne vezesd leányodat az erkölcstelenség karjaiba.« (Al techallel eth bitcha lehaznota.) Kérdés: minek ez a tilalom? Hát képzelhető-e Izraelben szülő, ki ilyenre képes? Felelet: Az erkölcstelenség karjaiba vezeti leányát az is, ki öreg emberhez adja feleségül; az is, aki, mert gazdag vagy előkelő a vő, tulleszi magát azon, hogy gyöngye és beteges.

*

A mértéktelen élet kétszeresen számít. Innen van, hogy a kik nem tudnak bánni fiatal korukkal, olyan hamar megöregednek.

*

Ezer haláleset között kilenczszáznak az oka az elpredált ifjuság.

*

A bűnös nemzeteket Isten csak akkor bünteti, ha egészen megtelt a rovásuk.

*

A közmondás szerint a szegénynek valósággal utána fut a szegénység (bater ania azil aniuta. Baba-Kama 92. b). Én azt hiszem, hogy nem csak utána fut, de előtte is jár. Mert a szegény embert a szegénység elöl is, hátul is környékezi.

*

A kakas és a bagoly a pittymallást lesik. A kakas azért, hogy hirdesse a világosság közelségét, a bagoly azért, hogy a világosság elől ideje korán elbujhasson.

*

A szombatot a tenger összes kincseiért sem szabad megszegned, de megszegheted, ha csak egynapos gyermeknek is az egészségéről van szó, és bűnös vagy, ha meg nem szeged, mikor közös veszedelem elhárítása forog kérdésben.

I z r a e l.

Mint a búzát a megvető, úgy szórta szét az Örökkévaló Izraelt. Szétszórta, hogy nyomában új erények keljenek ki a népek közt. Tanuljanak Izraeltől túrni, hinni, bizni. Tanuljanak tőle iszonyodni a vérontástól, szeretni egymást, helytállni egymásért, segíteni a szenvedőn, támogatni a szűkölködőt. Tanuljanak tőle odaadást a családért, megszentelését a házasság életnek. Tanuljanak tőle tanulni. Tanuljanak tőle tisztelni a törvényt, tisztelni a tudományt és tisztelni a tudomány művelőjét.

*

Hogy megmaradjon annak, aminek az Örökkévaló rendelte: gondoskodnak erről a nemzetek. Az elnyomás, mely soha sem szünetel, — mert ha nincs meg itt, meg van ott — Izraelt mindig visszavezeti Istenéhez, vissza fenséges tanaihoz, tiszta erkölcsihez. De az az elnyomás — gondoskodik erről az isteni szeretet — sohasem olyan nagy, hogy Izrael ki nem bírja. Előbb még mint a csapást, rendeli meg Isten a gyógyító irt. És az Ur visszafogadja népét, mely így szól Alkotójához:

Istenem, atyám! Egy földi király megtiltotta leányának, hogy a szomszédokhoz ne járjon, közéjük ne vegyüljön. Hogy a király később eltaszította magától gyermekét, ez nem talált menhelyet a szomszédoknál, hanem sok barangolás után visszavért atyja házába. »Kell, hogy vissza fogadj, atyám,« szolt sirva a gyermek. »Mert miért nem fogadnak be a szomszédok? Azért, mert parancsolatodat követve, nem vegyültem közjök. Hát szenvedjek-e azért, mert szófogadó voltam? Én Istenem! — folytatja Izrael — hisz nem kellett volna tennem mást, mint azt, hogy valljam én is azt, mit a népek vallanak és megszűnnék rám nézve minden üldözés. De én hű maradtam Tehozzád, Egyetlenegy, azért nincs, hova meneküljek. Im, egész szívvel tértem vissza Hozzád, légy újból kegyes elsőszülött fiad, Izrael iránt, ki Nevedet először hirdette a világon. (A gyönyörű és tán csak kevesektől ősmert midrás a »Peszikta derab-Kahana« 19. fejezetében olvasható.)

Kiegyenlítés.*

Bármint igyekeztek és igyekeznek még ma is a megbízhatatlansági elmélet hirdetői és képviselői a zsidó-kérdést *generalizálni*: a tények és a fejlemények, különösen ha a történelem tiszta világitásában tekintjük azokat, — mindinkább igazolják és hebizonyítják, hogy: Magyarországon a zsidó kérdés sokkal *kevésbé* internacionális kérdés, mint a *katholicizmus*, akár a *szocializmus*, hanem par excellence *belügyi kérdés*; és mint belügyi kérdés is, *nem nemzetiségi kérdés, hanem csakis társadalmi kérdés*. És ezt a tételt meg nem dönti az sem, hogy léteznek tényleg a közgazdasági élet terén bizonyos áramlatok, melyekre nézve a zsidóságot Európaszerte mindenütt egy és ugyanazon irányban látjuk tömörülni és operálni. Ezek az áramlatok azonban mind csak a pénz, az érték, a kereslet és a kínálat általános törvényeiből származnak, nem pedig azokból a speciális zsidó sajátságokból, melyeket azokra rátognak. A kapcsolat ama áramlatok és a zsidóság közt csak annyiban áll meg, amennyiben a zsidóság másfél évezred óta csakis a pénzüzéség terére szorítottván, a gazdasági törvényeket hamarabb felismerte, s azokhoz hamarabb alkalmazkodott, mint azok, akik századokon keresztül a pénzt nem a gazdasági törvények szerint szerezték, hanem ököljoggal sajtolták ki a szegény nép véres verej-teikeiből.

Igy mondták, s mondják ma is azok, akik a gazdasági törvényekhez alkalmazkodni ma sem akarnak a börzét is zsidó találmánynak és zsidó fifikának. És közveszélyesnek akarják azt feltüntetni nemcsak a köz-erkölcsökre, hanem a föld termékeire is; azt a tant álltván fel, hogy a könnyű nyereség vágyával becsalják a börzére a tapasztalatlantokat, s kifosztják; a mester-séges árak és árfolyamok által pedig tönkre teszik a földbirtokot.

De míg ezek a vádak a börze és a zsidóság ellen ma is forgalomban vannak, mit tapasztalunk? Azt tapasztaljuk, hogy *Széchenyinek* egyik első alkotása, és az arisztokráciának egyetlen kedvencz foglalkozása, a *lóverseny*, immár maga is *börzvé lett*.

Ugyanazokat a jelenségeket, melyeket a börzére mint közveszélyes szerencsejátéokra nézve megállapítanak, látjuk fölléni a *lóversenyeken* is. A lovaknak és az egyes istállóknak épp úgy megvannak a maguk *kurzusai*, mint a börzei papiroknak, s az azokat kibocsájtó bankoknak, s pénzintézeteknek. A *laikusok* és a *tapasztalatlanok* épp úgy játszanak a lóversenyeken is, mint a börzén; és azokkal szemben, akik közéről látják a dolgokat, s be vannak avatva a *trainerek titkaiba*, ismerik töviről hegyére az egyes istállók belső viszonyait, s szemükkel látják a versenylovak fejlődésének egyes stádiumát, — *épp oly hátrányban vannak, mint a börzén azokkal szemben, akik részt vesznek a bilanczok készítésében* és az egyes üzletek és konjunkturák eredményeit hamarabb ismerik meg, mint a laikus világ. Mindezek az evidens hátrányok azonban egy csöppet sem genirozzák a lóversenyek terén a *»beavatottakat«* s abszolute nem törődnek azokkal a balekekkel, akik tudatlanságból elvesztik a pénzüket, s nem egy esetben egészen tönkre jutnak. Mert senki se hívja oda azokat, akik a dologhoz nem értenek; senki sem biztatja őket, hogy játszanak. S ha mégis teszik, *övék a felelőség*. Mindezek abszolute

* Ifj. *Ábrányi Kornél*-nak *»Nemzeti ideál«* című munkájából.

igazságok; de nemcsak a lóversenyekre nézve állanak, hanem épp úgy állanak a börzére nézve is.

*

És éppen így mindazok, akik a zsidóság vagyonszerzésének csak azt az oldalát látják és nézik, melyben azok, kikkel a zsidóság üzleti összeköttetésben áll, meg-rövidülnek: — nem látják s nem nézik azt, hogy a legtöbb zsidó mily *szegényesen* él, mennyit megvon és mennyit megtagad önmagától! Még a gazdag zsidók közt is a legtöbb, valóságos aszkéta-életet folytat, és nem költ semmire, amire föltétlenül szüksége nincs! S ha mérlegre tesszük mindazokat a visszaéléseket, melyek a zsidóságnál az ő üzleti életükben az ethikai alapnak rovására esnek: mennyivel lenyomja mindezeket az a *takarékosság, önmegtartózkodás és lemondás* az élet csábító élvezeteiről, melyeket a zsidók gyakorolni tudnak, s melyek náluk igenis, az *ethikai alapot bizonyítják*. És hogy *erkölcs és becsület* dolgában mennyivel áll a zsidó felett az, ki szegénynek tartja, hogy pénzt kamatra adjon kölcsön, szegénynek tartja, hogy valamit drágábban adjon el, mint amennyit megér, gyalázatnak tartja, hogy valakit üzletben lefózzon, vagy ha úgy tetszik, megsaljon: de nem tartja szegénynek: *többet költeni, mint amennyi jövedelme van, nem tartja szegénynek, eltékozolni gyermekeinek örökségét, nem tartja szegénynek az élet élvezetei miatt, melyekről lemondani nem képes, adósságokba keverni magát, melyeket visszafizetni nem tud, nem tartja szegénynek, ha tönkre ment, az államtól követelni, hogy eltartsa és hivatalt adjon neki, mindezt, még az »uri becsület«* kodexe szerint is, nem valami nehéz eldönteni.

*

Ugyanez az *»uri becsület«* nem tartja szegénynek a kardvívásban a *»cselvágásokat«*, nem tartja szegénynek, hogy egy *»biztos lövő«* párbajban agyonlőjön olyat, akinek *sohasem volt pisztoly a kezében*; nem tartja szegénynek *»váltót giranssaival fizettetni«* ki, nem tartja szegénynek tanulás és megfelelő kvalifikáció nélkül *részt követelni az állam vezetésében*, és a tanult és kvalifikált szegény legények eszével *»pótolni«* ki azt, ami nála *hiányzik*, s há-lából azokat *»lenézni«*; nem tartja szegénynek kártyán nemcsak tönkremenni, hanem esetleg abból meg is élni; nem tartja szegénynek sportból feldolni családi életüket, prostituálni a szegény és tapasztalatlan leányok öröklenségét; és nem tartja szegénynek a *politika összes hunczutságait, a lélekvasárlástól, a jogfosztástól, a csalástól, a hazugságtól, a rágalomtól, a véres erőszaktól kezdve egészen a Rabagas erényekig*: — és ezek a szabadsalmak legyenek az *erkölcsbírák a zsidóság erkölcsi felett?*

*

S felejtik-e épp azok, a kik a magyar és a zsidó közti összeolvadást azért tartják egyfelől lehetetlennek, másfelől a magyarra nézve veszedelmesnek, mert a zsidó és a magyar faj közt kiegyenlíthetlen *jellembeli inkompatibilitást* látnak; — felejtik-e épp azok, hogy van egy *magyar nemzeti színjáték*, melynek az a neve, hogy: *ferbli?*

Ennek a magyar nemzeti színjátéknak első regulája az, hogy *»ferbliben nincs rossz kártya!«* S ugyan miért nincs?

Azért nincs, mert a ferbliben nem annak kell nyernie, akinek *»jó blattja«* van, hanem annak, aki jobban tud *»ijeszteni«*. És a ki (négy szinnel is) el tudja *»kergetni«* a többit.

Mi ez a játék egyéb, mint *csalás*? Csakhogy itt a csalást *»hidegvérnek«* nevezik és *»bátorságnak!«* Nevezik továbbá *»talentomnak«* és *»tudományoknak!«* Nevezik to-

vábbbá ügyességnek és pszichológiának! És nevezik a *hazardériát: okosságoknak!*

Az *ethikai* törvények szerint a ferbliben a »kassza« azé kell hogy legyen, a kinek *legtöbbje van*. De a gyakorlat szerint a kasszát az viszi el, a kinek *legtöbb furfangja van*, — s a ki meg tudja zavarni s meg tudja tévesztetni a többit! — S így nyerni a ferbliben dicsőség! De így nyerni a zsidónak: *gasság!*

Igaz, hogy a ferbli *tiltott játék*. De a tilalom itt is csak fokozza az ingert. A magyar géniuszt nem tud el lenni *ferbli nélkül*. És mégis ezt a *ferbli fajt* féltük a *zsidó fajtól*? — és éppen e kettő közt látnak — *inkompatibilitást*?

Kirkenprádé.

Talán nem is haragudnék azért a jó isten, hogy ha a katonák templomba nem is mennének. A kirkenprádé annyi veszedelemmel és bajjal jár, hogy már előre félnek tőle a katonák, és bizonyos, hogy inkább mennek egzecezérozni, mint templomba. Egyrészt mivel az egzecezérozás mindennapi foglalatosság és nem jár semmiféle különös ceremóniákkal, másrészt meg mit ér az olyan templombajlás, mikor a katonát be se eresztik a templomba, hanem kívülről kell ácsorogni mozdulatlanul, haptákban, egész délelőtt és amikor a nap nyári időben olyan erősen tűz, a csákó úgy nyomja a katonák fejét, a bajnétszija szorítja a derekát, a puska huzza a vállát . . . Nem, nem, a kirkenprádé nem jó dolog. És a legrosszabb benne az, hogy a nemjósága nem ott kezdődik a templom előtt, hanem előtte való nap a kaszányában, mikor megtudja a legénység, hogy holnap templomparádéra kell kirukkolni.

Mikor a regimenczkomandó befel fon hajta azt újságolja, hogy a dráiczente kompáni kirkenprádéra megy holnap, akkor a dráiczente kompáninál igen emlegetik a jó istent, meg a többi menybéli szenteket. Lehet tán azért, hogy a holuapi templomba menéshez hozzászokjanak a katonák, lehet tán, hogy egyéb végre, de emlegetik, az bizonyos Legelőszőr a manikulás őrmester emlegeti, a kinek ki kell adni a parádés mandurt a magazinból. Aztán emlegeti a dinczfürender őrmester, akinek egybe kell állítani a kivonulók névsorát. Aztán emlegeti a snájder, infanteriszt Emerich Tálós, pedig annak ritkán van rossz kedve és soha büntetve nem volt, és még a szeretőjéhez írt levélben is úgy írja alá a nevét, hogy Emerich Tálós kompáni snájder und standbéli alte szoldat, kájne stróf! Emlegetik végezetül pátriarchák öregapjának a szentséges szent köpönyegét és az arkangyaloknak a nevenapját a többi katonák őrmestertől lefelé igen sűrűn és gyakorta, akik semmi okát sem tudják annak, hogy mire kell nekik a kirkenprádé. Az angyalok is meglennének nélküle, a katonák is meglennének nélküle. Különösen az utóbbiak. Mert az a sok pucolás, az a sok előkészület, amivel az ilyen ünnepléses templombamenés jár, nem igen alkalmas arra, hogy növelje a katonában a templom iránti előszeretetet. És a zsidóknak még ebben is szerencsésük van. Mert a dinczreglama nevezetű könyvben — melyben igen szép olvasni valók állanak benne — tehát mondom a dinczreglama nevezetű könyvnek az első részében meg vagyunk írva, hogy vallási czélokra történendő kivonulásokhoz lehetőleg azon vallásbéli katonák menjenek, a melynek tiszteletére a kivonulás történik. Zsidó vallási czélokra pedig nem igen szokott parádés kirukkolás történni. A zsidók csak olyan szegény emberesen járnak templomba. És mivel-

hogy a zsidókat nem használhatják a kirkenprádéhoz, hát azért megint a zsidóknak is kijut a maga részük a puczolkodó többi katonáktól. Azt mondja az infanteriszt Johan Mészáros a pajtásának infanteriszt Leopold Bergernek:

— Komám, ugy-e majd ti csak akkor rukkoltok ki, ha a szent Dávidnak lesz a nevenapja? Mert, hogy az is zsidó volt.

Beleszól a firer Kulcsár a beszédbe:

— Annak nem jár kirkenprádé. Az nem tartozik a standbéli szentek közé; csak muzikant. Ezen aztán mind nevetnek. Jó szerencse, hogy a katonák hamar tudnak nevetni. Kevesebb idejük marad szomorkodni.

A Berger visszaszól.

— Az is van olyan szent, mint szent József. Mert az még csak pionér.

A pionér olyan katona a gyalogságnál, akinek nincs puskája, ellenben van baltája, fejszéje. Olyan ácsféle. Ezen megint nevetnek a katonák.

A nevetés azonban csak addig tartott, míg az őrmester ur be nem jött a czugba. Az őrmester ur kemény ember, aki nem szereti a tréfát. Ugy beszélnek, hogy egyszer megpróbálta ugyan a nevetést, mikor tudniillik a császár nevenapján a katonák a kantinosnét »kijátszották« — a hunczut Petrovics asszonynak volt felöltözve és igen illendő módon kifigurázta a kantinosnét, — de még idejében rajta kapta magát az őrmester ur a nevetésen, hát inkább káromkodott egyet. — Most is káromkodik. Azon káromkodik, hogy egy embere hiányzik. A kirkenprádéra kirukkoló katonák közül hiányzik egy ember. Mert kirkenprádéra ki kell valogatni az embereket. Szép, daliás emberek mehetnek csak isten elébe. Csenevész, alacsony növésűek, akiknek kevésbé domborodik ki a mellük, a ruha nem igen feszül meg, nem valók oda. Hát még egy ilyen alkalmas ember kellene.

Az őrmester ur körülnéz a szobában. És megakad a szeme az infanteriszt Leopold Bergeren, aki szálas is, csinos is, tiszta is. Csak egy baja van. Hogy zsidó. És megvagyunk írva a dinczreglamában, hogy zsidók csak zsidó ünnepeken mehetnek kirkenprádéra. De hát ha nincs más alkalmas ember? Az isten bizonyosan nem veszi rossz néven, ha egy zsidó is ott lesz. Hiszen lehet, hogy az isten nem haragszik meg érte, de, hogy a kapitány ur is egyenlő nézetten lesz-e az istennel, az kétséges. Csakhogy az az egy ember mégis hiányzik. És »blinde rotával« (mikor tudniillik négy ember helyett csak három alkotja a kettősrendet) nem lehet kirukkolni templomparádéra. Hát csak rukkoljon ki az infanteriszt Leopold Berger, ha zsidó is.

— Berger — mondja az őrmester ur — direkció a magazin. Utánam a parádés mondurért. Kirukkol maga is.

Most már nem szólhatott senki semmit. Zsidó is megy a parádéra. Csak a firer urnak volt megjegyzése.

— No, holnap igen jól fog menni a kirkenprádé, mert zsidó is lesz velünk. Nem vagy hetedik gyerek? Nem? Kár. Mert akkor még jobban menne. Mert a zsidóval szerencse jár. A hetedik gyereknek született zsidóval meg különösen riktungot tart a szerencse.

A mint hogy jól is ment a kirkenprádé. A regimenczmuzik ment elől, utána az »czukompani« feszesen, daliásan. A csákókban a feldczájtogt vígan lengette a szellő és mikor a szent András templom előtt stellungot vettek a katonák, hát az ezredes ur igen jószívűen mosolygott rájuk. Az pedig nem teszi ok nélkül. A czibilek is megállottak, úgy nézték őket. Pedig volt ám egyéb látnivaló is. Jöttek az ünnepi menetben a szekeresgazdák, nagy, ezüstgombos, molnárkék men-

téikkel, aztán a halászok, a csizmadiák, a német szabók nagy zászlókkal. A fazekas czéh zászlóját nyolezsan viték, akkora volt. Az ácsok is jöttek előttük, két fiatal legény ünnepi fekete ruhában, de bőrkötényvel és fej-szével a vállukon, a melyikbe narancs volt beletűzve. Ezeket a tüzoltó banda kísérte és külön muzsikált nekik, mert az ácsok nagy gavalléremberek, a kik uri módon rukkolnak ki és illendő a muzsikaszó az uri állapothoz.

Eközben avizó jön a templomból a katonákhoz, hogy az ünnepi diszlövet kell megadni.

A kapitány ur kiadja a vezényszót: generalis sarzsi. Tulajdonképen ez a neve: general de charge. De egyrészt mivel a bakák nem igen barátkoznak meg a francia beszéddel, másrészt még könnyebben is esik az ismerős szó, a generalist meg a sarzsit pedig mindenki ismeri, hát így lett a general de chargeból generalis sarzsi. Jelenti pedig ez a »legfőbb tisztség« azt, hogy a bakák vaktöltéssel lőnek egyet. És minél szebben elsül a lövés, annál nagyobb a tisztesség. Mert nem mindig sül ám el egyformán. Sokszor a helyett, hogy ez a sok puská csak *egyét* szólna, szól annyit, a hányan ott vannak. Az isten mentsen meg az ilyentől minden katonát. Akkor az a generalis sarzsi sok szép áristomba kerül.

De nem került ám. Mert a puskák úgy elsültek egyszerre, mintha az egész század puskáinak a czinglijét egy ember rántotta volna el. Aztán az a rekezschaufutána! A banda rákezdte az uralkodó család himnuszát, a katonák néztek a templom felé és állottak mozdulatlanul . . .

A menet megindul. Fehér ruhás leánykák virágot hintenek az utra, az istentiszteletet tartó lelkész kilép a templomból, hogy a körmenetet folytassa, a hivek térdre hullanak és az ünnepi csendből messzire kihangzik a vezényszó:

— Kniel nieder, zum Gebet! Csakó ab!

A katonák letérdelnek és leveszik csákójukat. A pillanat ünnepélyes. És az ünnepélyes pillanatban az őrmester ur Gyöngé (csak hogy a bakák kutyaszivünek hitták), a ki az egyik szakasz mögött térdel, észreveszi, hogy az infanteriszt Leopold Bergernek hiányzik a patkó a bakancsáról. A patkó hiányzik a parádés bakancsról! Valami rettenetes dolog ez!

És szól az őrmester ur Gyöngé:

— Az anyád zsidó istenét, azért a patkóért még megszenvedsz! . . .

A lelkész áldólag terjeszti ki kezét a sokaság fölé, a templomból kihangzik az orgonaszó hangja, az imádság zsolozsmája utat tör az ég felé.

És ismételtén szól az őrmester ur Gyöngé:

— Majd adok én neked olyan kirkenprádét patkó nélkül, a milyenért, tudom, nem imádkoztál.

Az egész idő alatt aztán folyvást a bakancs patkójával volt baj. Nem kérdezte azt senki sem, hogy hibás-e a katona azért, a miért a magazinból kikapott bakancson nem volt patkó, itt csak a tényről van szó. Arról, hogy patkó nincs. Mert a jó istennek egészen másképp tetszik az olyan knit nider zum gebet imádság, a melyik patkós bakancsban kerül elébe, mint az, a melyik patkóhiányban szenved . . .

*

Mikor a vakkomendáns, káplár ur Stefan Gregor, ráverte a bilincset az infanteriszt Leopold Bergernek kezére-lábára, hogy megszenvedjen érte hat óráig tartó Schliessen in Spangen nevezetű büntetéssel, a mit a kapitány ur diktált neki azért, a miért a kirkenprádéra kirukkolt patkónélküli bakancsban, akkor te, én édes jó

menybéli istenem, bizonyosan tudomásul vetted azt a sóhajt, a mi felszállt a bilincsebe vert katona lelkéből. Mert a katona sóhajtott. A káplár nem sóhajtott. Az káromkodott. Mert a káplárnak szabad káromkodni. Szidta még azt is, a ki legelőször kirkenprádéra küldte a katonákat, hogy aztán spángli legyen a vége a templombamenésnek . . .

Hazai Hugó.

A vak áldása.*

— *Laudau.* —

*Egy jámbor ember, ki sok éve
Buzgón kereste kenyerét,
Elveszté kincsét, szeme fényét,
A föld előtte oly setét.*

*Mély siróna dönté őt a vakság,
Éjjél sirjába nyomta le,
Elhagyta jó mód, napsugára,
Csak koldusbot maradt vele!*

*De az Úrba vetett bizalma
Nem hagyta el, nem csüggedett,
Angyalként jött egy jámbor ember
Nyomor és éjjél közepett.*

*Nemes tettel, gyöngéd szavakkal
Egy rabbi megvigasztalá
S a vakot barátkép fogadta,
Szívesen látta asztalán.*

*Az asztalfőhöz ülteté őt,
Tetszése szerint éphetett,
S megaranyozta észrevétlen
Az éjsötétszin életet.*

*Egyszer ebédnél a vak így szólt:
»Nemes gazdám vaj merre ül,
Ki fényt öntött bús életembe,
Gyöngéden, észrevétlenül.*

*Az asztalfő őt illeti meg,
Egyedül őt, a ház urát!«
A társaság egy tagja így szól:
»Ott ül, csak fordulj jobbra át.«*

*Oda fordul a vak merengve,
Majd így mond: »Áldásom fogadd;
Jól mivelsz azzal, akit látnak,
De a ki nem lát másokat.*

*Megüld majd téged az ezerszer,
Kívánom és szentül hiszem,
Ki mindent lát e nagy világon,
De a kit nem lát senkisémet!«*

Feleki Sándor.

Talm. Jerus. Sekalim (sect. 5. in fine)

